

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Liber Nonus In Edmundi Richerii Libellum de Ecclesiastica & Politica
potestate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

LIBER NONUS

In Edmundi Richerii Libellum de
Ecclesiastica & Politica potestate.

I. Uia occasione Declarationis Comitiorum Cleri Gallicani, quam discutimus, libelli Edmundi Richerii de *Ecclesiastica & Politica potestate* Vindiciæ nuper publicatæ sunt, quasi eadem essent utriusque fundamenta, hoc libro illius Libelli dogmata, licet à multis Scriptoribus jam confutata, & pluribus Censuris iniusta, persequi cogimur, præsertim cum Richerius suis principiis Libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, de qua nobis est sermo, imò & Catholicæ, contineri affirmet; neque ita minutim sit ab aliquo confutatus.

II. Sed notandum imprimis, magnum Illustrissimorum Antistitum Gallicanorum Declarationi odium potius quàm robur conciliari, cum doctrinæ ab Ecclesia Romana, à Conciliis Provincialibus, & ab Universitate Parisiensi damnatæ, nec non à Rege Christianissimo eliminatæ, atque à pluribus magni nominis Scriptoribus impugnatæ, præsidio indigere creditur.

CAPUT PRIMUM.

An Jurisdictio Ecclesiastica primario, ac essentialiter Ecclesie: Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis ministerialiter tantum, sicut facultas videndi oculo, conveniat: ad duos primos numeros Libelli Richeriani.

1. Richerius num. 1. totius doctrinæ suæ circa potestatem Ecclesiasticam fundamentum ponit, quod est hujusmodi; *Tota Jurisdictio Ecclesiastica primario, proprie ac essentialiter Ecclesie convenit: Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis ministerialiter, & quoad executionem tantum.* Ut convenienter ac consequenter loqueretur Richerius, secundam propositionis partem hoc modo debuerat efferre; *Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis, secundario improprie, atque accidentaliter tantum.* Nam primario respondet secundario; proprie opponitur improprie; essentialiter distinguitur accidentaliter. Itaque summus Pontifex non haberet suam Jurisdictionem à Christo, sed ab Ecclesia, cui primario collata fuisset; Non haberet ipse proprie Jurisdictionem, sed improprie: quia illam nomine Ecclesie, ac delegatam tantum autoritate exerceret. Accidentaliter dumtaxat penes ipsum esset Jurisdictio, & posset Ecclesia ejus exercitium alteri, puta simplici Presbytero committere; quod contra communem Ecclesie sensum esse statim apparet, & pugnat cum aliis Richerii verbis.

2. Sed assumenda est jam propositio prout jacet; ut scilicet Jurisdictio conveniat Romano Pontifici, atque aliis Episcopis ministerialiter, & quoad executionem tantum. Quæro igitur quænam sit causa principalis, cujus summus Pontifex, atque alii Episcopi sunt instrumenta? Quis est Dominus, cujus ipsi sunt Ministri? Quis est Judex, cujus ipsi sententias exequuntur? si Christum causam principalem, Dominum, ac Judicem intellexit, verum sensit: sed sibi contradixit. Nam instrumentum à causa principali vim agendi recipit immediate, Mini-

nister, & Executor à Domini vel Judicis imperio, aut iudicio facultatem suam atque auctoritatem immediatè mutuatur. Quomodo igitur tota iurisdictio Ecclesiastica primariò, propriè, ac essentialiter Ecclesiæ conveniet? Nisi fortè idem pluribus rebus, ut inter se distinctis, possit competere primariò, propriè ac essentialiter. Si verò causa principalis, Dominus, ac Judex est ipsa Ecclesia: summus Pontifex, atque alii Episcopi non sunt, nisi instrumenta, Ministri, & executores Ecclesiæ, non autem Christi, nisi Ecclesiâ mediante. Hoc autem est contra definitionem Martini V. Papæ, & Concilii Constantiensis, hanc Wiclefi propositionem ordine trigessimam septimam condemnantium; *Nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi*, & contra plurimas Facultatis Theologiæ Parisiensis declarationes.

3. Responderet fortassè Richerius, Christum quidem immediatè dedisse iurisditionem toti Ecclesiæ: ita tamen ut ipsemet assignarit illius instrumenta, Ministros, & Executores, Romanum Pontificem, atque alios Episcopos. Sed recurrit difficultas, cuius scilicet virtute agant illa instrumenta, cuius nomine, atque auctoritate, illi Ministri & Executores? Verùm expendenda sunt argumenta, quibus probat, totam iurisditionem Ecclesiasticam primariò, propriè, ac essentialiter Ecclesiæ convenire. Palmare illud est, à quo suum orditur Tractatum. *Vulgare*, inquit, atque indubitata fidei axioma, Deum & naturam prius atque immediatius ad totum suppositum, quam ad aliquam partem suppositi, quamvis nobilissimam intendere: eamq; ob causam, facultatem videndi, & g. toti datam esse homini, ut per oculos tanquam per organum & Ministrum hominis exerceretur: nam per, & propter hominem existit.

4. Inepta est comparatio Ecclesiæ cum supposito, non solum quia suppositum est quid singulare, Ecclesia autem integra communitas ex multis ac diversis suppositis constans; sed etiam quia, si Ecclesia cum aliquo supposito, seu homine singulari conferatur, non erit ipsa suppositum, sed pars suppositi. Est enim Ecclesia corpus mysticum, cuius spiritus, ac velut anima est ipsemet spiritus Christi, Spiritus Sanctus. Undè sicut corpus hominis non est suppositum, sed pars suppositi; ita Ecclesia corpus quidem dici potest, non autem suppositum, si consideretur seorsum à Spiritu quo vivificatur.

Undè

Undè consequitur ulterius, quod sicut falsum est, quod totum corpus hominis videat, licet verum sit, quod homo, vel anima videat per oculum, tanquam per organum & ministrum: ita licet dici posset Romanum Pontificem, aliosque Prælatos totius Ecclesiæ organa & ministros esse, si cum hominibus, qui Ecclesiæ corpus conflant, intelligatur etiam spiritus Christi, à cuius virtute procedit autoritas Pastorum Ecclesiasticorum, qui que cum ipsis baptizantibus baptizat, cum ipsis solventibus, vel ligantibus solvit, aut ligat; qui denique totius Ecclesiasticæ jurisdictionis Institutor est atque primus autor; tamen falsum est Ecclesiæ Pastores, cum in suos subditos jurisdictionem exercent, ipsorum subditorum, aut etiam omnium simul fidelium, atque in eo sensu Ecclesiæ mera existere organa.

5. Confundit Richerius finem jurisdictionis cum ejus subiecto. Christus Sacramenta, jurisdictionem, & cætera omnia propter totius Ecclesiæ corpus, non autem propter unius alicujus membri, quantumvis excellentis, bonum contulit. Non enim constituta est Ecclesia propter summum Pontificem, sed potius summus Pontifex propter Ecclesiam, sicut non fabricatur corpus propter caput, aut cor, sed potius caput, cor, & alia omnia membra producuntur, ut corpus integrum ac perfectum efformetur. *Omnia enim, inquit B. Paulus I. Corint. 3. ver. 22. relatus à Richerio, vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive Mundus, sive vita, sive mors, sive presentia, sive futura. Omnia enim vestra sunt: vos autem Christi: Christus autem Dei. Atque in eo sensu certum est; Christum prius, immediatius, atque essentialius claves, sive jurisdictionem toti dedisse Ecclesiæ quàm Petro: quia scilicet ultimus finis, atque aded in intentione prior, immediatior, & essentialior Christi Ecclesiam instituentis, fuit ipsius Ecclesiæ corporis, non autem solius ejus capitis, aut aliorum præcipuorum membrorum, bonum. At non est quæstio, cui, idèst, pro cuius bono, aut propter quem finem; sed cui tanquam subiecto; cui tanquam cœonomo, dispensatori, ac suo Vicario Christus immediatè contulerit potestatem solvendi vel ligandi? Richerius affirmat, autoritatem illam toti corpori Ecclesiæ immediatè collatam; ejus autem usum dumtaxat & exercitium summo Pontifici, &*

538 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
& aliis Pastoribus tanquam ministris commissum, illamque
sententiam sibi cum schola Parisiensi communem esse jactat.
Scholæ Parisiensis sententiam expendemus inferius. Audia-
mus modò Richerii probationes.

6. Numero secundo claves B. Petro, nomine totius Ec-
clesiæ, promissas his verbis Matth. 16. *Et ego tibi dabo claves*
Regni Cælorum, vult ordini Hierarchico fuisse collatas: pri-
mum Matt. 18. his verbis; *Dic Ecclesiæ, &c.* Verùm Ecclesiam
illic non pro universorum fidelium cœtu, sed pro Superiori-
bus Ecclesiasticis sumi docet S. Joannes Chryostomus homil.
61. in Matt. ubi hæc verba; *Dic Ecclesiæ*: sic exponit; *Presbi-*
teribus scilicet ac presidentibus. Absurdum esset ita vocem illam, *Ec-*
clesiæ, interpretari, ut Christus voluerit reos incorrectos apud
universum fidelium cœtum accusari. Primò quia impossibile
est, ut omnes congregentur in eundem locum. Secundò quia
plerique, ut mulieres ac plebei non solum potestate, sed
etiam scientiâ carent. Tertio quia per Ecclesiam Christus sig-
nificavit illos tantum, quibus statim dixit; *Quaecumque alliga-*
veritis super terram ligata erunt & in Cælo; hoc est non omnem mul-
titudinem, sed solos Apostolos, quibuscum loquebatur,
eorumque successores. Quarto denique quia constans Eccle-
siæ usus est, ut peccatores apud Prælatos Ecclesiasticos, non
apud multitudinem, accusentur; nec etiam apud omnes Præ-
latos simul ac collectivè: alioquin enim convocandum esset
Concilium Oecumenicum, quoties Christianus seceretò, ac
coram testibus frustrâ correptus, Ecclesiæ denuntiandus es-
set, sed apud solum ejus, qui corripendus est, Pastorem.
Quamobrem S. Thomas 2. 2. quæstione 33. art. 8. ad tertium
argumentum ab autoritate S. Augustini in Regula desumptum,
ubi in ordine correctionis fraternæ, peccatum prius Præpo-
sito, quam testibus manifestari præcipitur, respondet, *Quod*
Augustinus intelligit, quod prius dicatur Prælo, quam testibus, secundum
quod Prælati est quædam singularis persona, que magis potest preesse quam
alii: non autem quod dicatur ei, tanquam Ecclesiæ, id est sicut in loco judi-
cii residentis. Ac reverà tam apertè hunc sensum præferunt ver-
ba S. Augustini, tamque apertè alludunt ad prædictum Evan-
gelii locum, ut nullum possit esse dubium quin per Eccle-
siam, Superiorem Ecclesiasticam, seu Canonicam intellexe-
rit;

rit; hæc sunt regulæ verba cap. 23. Antequam aliis demonstretur, per quos convincendus est, si negaverit, prius Præposito debet ostendi, si adnotatus neglexerit corrigi, ne forte possit secretius correptus non innatescere ceteris. Si autem negaverit, tunc neganti adhibendi sunt alii, ut jam coram omnibus possit, non ab uno teste argui, sed a duobus, vel tribus convinci. Convictus vero secundum Præpositi, vel etiam Presbyteri, ad cuius dispensationem pertinet, arbitrium, debet emendatoriam subire vindictam, quam si ferre recusaverit, etiam si ipse non abscesserit, de vestra societate projiciatur. Dicitur ergo Ecclesiæ, dum dicitur Prælato tanquam Judici: quia Ecclesia est in Prælato, sicut in capite.

7. Nec obstat primorum Ecclesiæ sæculorum praxis, cum in fidelium cœtu denunciabantur, & censurâ Ecclesiasticâ percellerantur peccatores incorrecti, ut colligitur ex B. Paulo I. Corint. 5. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, jam IUDICAVI, ut præsens, eum, qui sic operatus est in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu cum virtute Domini nostri Jesu, tradere huiusmodi Satana in interitum carnis: & ex Tertulliano apolog. cap. 39. Coimus in cœtum & congregationem ibidem etiam exhortationes, & censura Divina. Nam & judicatur magno cum pondere summumq; futuri iudicii præiudicium est, si quis ita deliquerit, ut à communicatione orationis, & conventus, & omnis sancti commercii relegatur. Hæc, inquam, praxis, non obstat iis, quæ diximus. Judicandi enim autoritas non erat penes fideles quoscumque, sed penes Pastores. Judicavi, inquit S. Paulus, non autem iudicant quicumque congregati erant. Et Tertullianus post suprâ relata verba, nullo interposito prosequitur; Præsident probati quique Seniores honorem istum, non pretio, sed testimonio adepti. Neque enim pretio ulla res Dei constat. Itaque sicut in Christianorum cœtibus soli Præfecti Ecclesiastici prædicabant, & alias functiones sacras exercebant, ita & pœnas spirituales decernebant. Populus autem aderat tantum ut testis & approbator, atque ut quod Pastores decernebant, quodque ad se attinebat, excqueretur, v. g. in vitandis excommunicatis.

8. Secundò, Ecclesiæ datas ait Richerius claves per realem missionem, de qua Luc. 10. legimus; Designavit Dominus, & alios septuaginta duos: & misit illos binos ante faciem suam, in omnem civitatem, & locum, quò erat ipse venturus. Verùm hæc discipulorum missio, jurisdictio propriè nuncupari non potest. Non enim

540 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
mittebantur ad regendum populum, sed ut illum ad Christum
cum fructu suscipiendum præpararent; mittebat namque il-
los tantum in civitates & loca, quod erat ipse venturus. Sed
demus missionem illam, jurisdictionem fuisse: an inde legiti-
mè concludet Richerius illam discipulis *individua & collectiva*
datam? Nonne potius significant illa verba; *Misit illos duos,*
quod singuli discipuli non erant tantum *instrumenta, Ministri,*
& *executores* totius Collegii, sed Christi. Adde quod illa mis-
sio erat tantum temporanea, ad præparandum, ut diximus,
populum adventui Christi.

9. Affert deinde hæc Christi verba in Evangelio S Joannis
cap. 17. recitata; *Sicut me misit in mundum, ita & ego eos misi in mun-
dum, & pro eis sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate,*
ut & ipsi in nobis unam sint, ut credat mundus, quia tu me misisti, ut sint
consummati in unum, &c. Quibus verbis, inquit Richerius, liquet
demonstratur Christum non tam uni, & soli Petro, quam unitati *infallibi-*
lem clavium potestatem detulisse. Erravit, aut decipere voluit Ri-
cherius, his verbis Christi adstruens *infallibilem clavium*
potestatem unitati delatam. Vel enim intelligit sub illa uni-
tate comprehensos etiam laicos: & tunc error est asserere
infallibilem clavium potestatem etiam ipsis delatam. Idque etiam ag-
noscere, videtur ipse Richerius, dum paulò inferius con-
cludit hoc modo; *Constat, totum ordinem Hierarchicum, Episcopali &*
Sacerdotali ordine, constantem, immediatè, proportionatè tamen, atque sub-
ordinatè suam potestatem, & jurisdictionem, hoc est, facultatem regendi Ec-
clesiam à Christo derivare; ubi jurisdictionem penes Episcopos, &
Sacerdotes tantum reponit. Sanè discrimen intercedere ne-
cesse est, inter eos, qui regunt, & eos, qui reguntur: Si
autem penes omnes fideles esset facultas regendi, quinam
essent illi regimini subditi? Nec enim concederet ipsemet
Richerius, ita tantum datam Ecclesiæ jurisdictionem, ut
ejus regimen Democraticum sit, quale, aut etiam imper-
fectius sine dubio esset, si ejus participes essent quicumque
fideles, etiam laici, ac mulieres.

10. Si autem Richerius his Christi verbis; *Omnes unum sint,*
sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unam sint, ut sint
consummati in unum, unitatem ordinis Ecclesiastici tantum signi-
ficare voluit, ut indicat ejus conclusio, decipere voluit, ac
fraus

fraudulenter prætermisit verbum istum, *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes mundi sint*, quæ verba apertissimè declarant, unitatem illam non esse accipiendam de solo ordine Ecclesiastico, sed de omnibus fidelibus, neque de unitate in consortio jurisdictionis Ecclesiasticæ, sed de unitate charitatis; imò illa verba, *sicut tu me misisti in mundum, & ego misi eos in mundum*, non intelliguntur de missione jurisdictionis, quæ tunc collata sit, ut vult Richerius. Orabat enim tantum Christus pro Discipulis, ut servarentur à malo, quando cum mundo versarentur, atque tanto inter se animorum consensu agerent, ut hinc mundus agnosceret Christum à Patre missum, quippe qui tam intimam inter suos Discipulos concordiam statuisset. Totus ferè illius capitis contextus hanc præfert sententiam. *Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos à malo, &c.*

11. Citat etiam S. Cyprianum & S. Augustinum relatos 24. quæst. 1. Can. *Quodcumque*. Can. *Loquitur*. Can. *Alienus*. Sed illorum Patrum testimonia expendimus lib. 5. & 7. Addit Richerius hæc verba ex capite 20. Joannis; *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis peccata remittentur eis, &c.* Undè concludit hoc modo: *Quando igitur missio vera & realis est collatio jurisdictionis, autore Apostolo 10. ad Rom. quomodo igitur predicabunt, nisi mittantur. Christus autem omnes Apostolos atque Discipulos, qui Episcopalem & Presbyteralem ordinem referebant, immediatè, individue, & collectivè misit, sicut à Patre suo, id est cum justa & spirituali auctoritate, ad Ecclesiam regendam necessaria missus fuerat: consurgit, totum ordinem Hierarchicum, Episcopali & Sacerdotali ordine constantem, immediatè, proportionatè tamen, atque subordinatè, suam potestatem, & jurisdictionem, hoc est facultatem regendi Ecclesiam à Christo derivare. Non immoramur circa discrimen missionis & jurisdictionis, quæ nonnihil distingui videntur, nec circa quæstionem, an omnes Apostoli suam à Christo jurisdictionem immediatè habuerint, quod etiam nonnulli, licet, ut videtur, sine sufficienti fundamento, negant. Modò enim tantum quæstio est, utrum Apostolos, & Discipulos, non solum immediatè, sed etiam individue & collectivè, miserit, quod asserit Richerius. Verum, primò, si hoc probaret, sibi contradiceret. Hic enim id est num. 2. statuit ordinem Hierarchicum, immediatè ju-*

542 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
jurisdictionem & facultatem regendi Ecclesiam à Christo deri-
vare : in 1. autem num. tradit totam jurisdictionem Eccle-
siasticam primario, proprie ac essentialiter Ecclesia convenire: Romano au-
tem Pontifici, atque aliis Episcopis instrumentaliter, ministerialiter, & quoad
executionem tantum. Quomodo enim summus Pontifex & Epis-
copi facultatem regendi Ecclesiam à Christo immediatè de-
rivaverunt, si eis comparatè ad Ecclesiam non competit ju-
risdictio, nisi instrumentaliter, ministerialiter, & quoad
executionem tantum, Ecclesiæ autem primario, proprie ac
essentialiter? An causa principalis regitur ab instrumento,
Dominus à Ministro, Judex ab executore? An qui habet
primariam, propriam, & essentialem jurisdictionem, guber-
natur ab eo, qui habet tantum facultatem instrumentalem,
ministerialem, ac executivam? Secundò, si Christus Aposto-
los atque Discipulos, qui Episcopalem & Presbyteralem or-
dinem referebant *individue & collectivè* misit, non poterant quid-
quam magni momenti agere seorsim, sed tantum omnes si-
mul, vel saltem major eorum pars: sicut in Senatu non qui-
libet, sed omnes vel plures simul Judices Senatusconsulta fe-
runt: si quando autem aliquid seorsim exequentur, jurisdic-
tione delegatà se id præstare profitentur. At certè Aposto-
li in convertendis populis, in fundandis, ac regendis Eccle-
siis, in ferendis vel tollendis censuris, &c. ab Ecclesia, vel
à Collegio Apostolico delegatos se non præstabant. Imò
S. Paulus non semel indicat, se ab Ecclesia non fuisse mis-
sum, præsertim ad Galat. 1. *Paulus Apostolus non ab hominibus neque
per hominem, &c. Cum autem placuit ei, qui me segregavit ex utero ma-
tris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me, ut
evangelizarem illum in Gentibus: continuo non acquievi carni & sanguini,
neque veni Hierosolymam ad Antecessores meos Apostolos.*

12. Adjungit Richerius illud D. Pauli testimonium act.
20. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Epis-
copos, regere Ecclesiam Dei.* Verum neque in illo testimonio, ne-
que in aliis à Richerio ex sacra Scriptura supra relatis, ver-
bum aliquod est, quod significet jurisdictionem *individue &
collectivè* Apostolis, discipulis, aut Episcopis datam. Pugnât
cum ea sententia etiam locus S. Cypriani, quem citat Riche-
rius ex 24. quæst. 1. can. loquitur. Si enim Episcopatus à sin-
gulis

gulis in solidum pars tenetur, si, ut ait alibi idem S. Cyprianus, habet in Ecclesia administratione voluntatis sua arbitrium liberum unusquisque prepositus, rationem actus sui Domino redditurus; quomodo facultas regendi Ecclesiam data est ipsimet Ecclesie, vel etiam ordini Hierarchico individue & collective?

13. Denique sententiam suam confirmat Richerius auctoritate D. Bernardi lib. 3. de confid. ad Eugenium cap. 4. quod integrum legi optat. Id & nos optamus. Nam in eo capite D. Bernardus indiscretas exemptiones reprehendit, præsertim quod turbent ordinem Hierarchicum, qua occasione dicit, à Deo etiam esse alias à Papali potestates, sed nihil dicit, unde sequatur jurisdictionem convenire Romano Pontifici instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum? Quæ autem sit ipse eam de re mens ipsemet explicat lib. 2. de confid. cap. 8. his verbis jam alibi relatis; *Tues cui claves tradita, cui oves credita sunt. Sunt quidem & alii Cæli janitores, & gregum Pastores, sed tu tantò gloriosior, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges singuli singulos, TIBI UNIVERSI CREDITI, uni unus. Nec modo ovium, SED ET PASTORVM, tu unus omnium Pastor. Unde id probem queris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute, & indiscrete tota commissa sunt oves? Si me amas Petre, pasce oves meas? Quas: illius vel illius populos Civitatis aut Regionis, aut certi Regni: Oves meas, inquit. Cui non planum, non designasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. Sed & in illo ipso capite, quod citat Richerius, sanctus Doctor, licet moneat summum Pontificem, ut potestate suâ in concedendis indiscrete exemptionibus non abutatur; plenitudinem tamen potestatis ipsi non deesse confitetur; Sic facitendo, inquit, probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed iustitia fortè non ita. Facitis hoc, quia potestis, sed utrum & debeatis quaestio est. Ubinam illam plenam potestatem, quam summo Pontifici competere fatetur, in eum ab Ecclesia derivatam asseruit?*

14. Allatis sententiæ suæ probationibus, solvit Richerius duas objectiones seu responsiones sibi contrarias, quarum altera petita est à distinctione fori exterioris, & interioris, in quorum primo jurisdictionem aliqui negant à Christo immediate discipulis collatam, in secundo datam concedunt.

Sed

544 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Sed cum nos discrimen illud in Apostolorum jurisdictione
non admiserimus, argumentum nobis minimè necessarium
defendendum non recipimus. Quod addit se demonstraturum
num. 6. facultatem excommunicandi immediatè creditam
fuisse Ecclesiæ à Christo, circa illum numerum examina-
bimus.

15. Altera objectio seu responsio est, potestatem jurisdictionis,
primitus quidem institutam & collatam Ecclesiæ à Christo, sed ea lege, ut
postmodum per Romanos Pontifices Petri Successores, propagaretur, atque aliis
Episcopis communicaretur: eamq; ob causam omnem auctoritatè istinc hodie
repeti ac derivari. Jurisdictionem toti Ecclesiæ, prout Laicos
etiam complectitur datam negamus: concedimus autem da-
tam Apostolis, non individue & collectivè juxta Richerii sensum,
ità scilicet, ut non exerceretur à singulis, nisi instrumentali-
ter, ministerialiter, aut quantum ad executionem; sed ita
ut possent vel singuli, vel omnes simul, eà uti; cum hoc
tamen discrimine, quod plenitudo jurisdictionis in B. Petro
esset ordinaria, & ad suos successores transmittenda; in aliis
autem Apostolis extraordinaria, & delegata; ita ut nullius
eorum successores in toto orbe indistinctè possent Ecclesias
fundare, vel regere, sed in ea quisque dumtaxat parte, quæ
sibi fuisset assignata. Nec contrarium probat Richerius.

16. Jurisdictionem etiam per Romanos Pontifices Petri
successores propagari, atque aliis Episcopis communicari
defendimus lib. 8. superest ut responsionem à Richerio in
hoc num. 2. allatam confutemus. Respondetis, inquit praxi Ec-
clesiæ primitivæ & sacris Canonibus, exploratissimum esse collationes benefici-
orum, sicut nunc eas vocitant, quadringentis & mille annis, communi jure, hoc
est sacrosanctis electionibus, factas: ratio est, quoniam omnis principatus, quæ
ad vim coactivam, ab hominum consensu pendet, ut lex Divina & naturalis
confirmat. Ergò à tempore quo Ecclesiis Cathedralibus Regni
Franciæ non providetur per electiones, Episcopi Gallicani
nullam vim coactivam habuerunt, siquidem ferè semper
hactenus restitit Ecclesia Gallicana electionum abrogationi.
Si Prælatorum potestas à subditorum consensu pendet, &
illa dependentia lege Divina & naturali confirmatur; cum
adversum eas, neque spatia temporum, neque privilegia locorum, neque Dig-
nitates personarum unquam præscribere possint, nunquam poterunt Gal-
li

li à suis Episcopis excommunicari, aut aliâ censurâ Ecclesiasticâ puniri, donec liberum consensum præstiterint. Adhuc enim certò non constat, an illi, ad quos pertinebat jus eligendi, liberè consenserint: cùm Clerum, aliosque Ordines videamus variis protestationibus & supplicationibus adversum electionum abrogationem intercessisse.

17. Sed nec electio, præsertim quando fit à populi communitate, jurisdictionem ante confirmationem absolutè Prælati tribuit; atque adeò, nec jus condendarum legum, infligendarum penarum spiritualium, &c. Quin etiam, si jurisdictione per electionem conferretur, sequeretur juxta mentem Richerii alium Ecclesiæ consensum desiderari, ut Prælati possent leges instituire, ac censuris plectere; adhuc enim, ut ipse ait num. 8. *Ecclesiam inconsultam, dissentientem, invitam vel inauditam obligare nequirent: quia leges tunc instituantur, cùm promulgantur, firmantur, cum moribus utentium approbantur.*

C A P U T II.

De Ecclesiæ definitione à Richerio tradita; De Ecclesiæ Capite, necnon de ejus statu & regimine. Ad num.

3. 4. & 5. Richerii.

1. **E**X his, quæ Richerius duobus primis numeris Superiori à nobis capite discussis, ceu fundamenta jecit, qualdam conclusiones, quas ille principia vocat, directè & necessariò se colligere asserit. Primum illud principium est Ecclesiæ definitio, quam toti operi præfixam hic num. 3. repetit; scilicet; *Ecclesia est politia Monarchica, ad finem supernaturalem spirituales instituta, regimine Aristocratico, quod omnium optimum & naturæ convenientissimum est, temperata à summo animarum Pastore Domino nostro.* Si Joannes Launoius eodem affectu fuisset erga Richerium, quo erga Bellarminum, in hanc definitionem justiori zelo inductus fuisset, quàm in eam, quæ à Bellarmino tradita est. Qui enim integrâ & prolixâ epistolâ, quæ est in par. 8. & ad Nicolaum Gatinæum inscribitur, tot tantaque testimonia congregavit, ut probaret in Ecclesiæ definitione non conti-

Z z z neri

546 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
neri ejus statum, aut regimen, cujus in ea describenda me-
minerat Bellarminus, quomodo putandus est probasse defini-
tionem, quæ nil aliud, saltem directè, complectitur? sed
in sensu erat Papæ Monarchiæ Richerius; eam propugnabat
Bellarminus: idèd libentibus ulnis excepit illius dogmata
Launoius, quæcumque excepit; quæ non potuit excipere,
subticuit: Bellarmini, si quos invenire potuit nævos, quam
diligenter explicuit, doctrinam, exemplo Richerii, quanto
valuit conatu, licet parum efficaci, impugnavit.

2. Possset tamen veram habere sententiam Richeriana Ec-
clesiæ definitio, si sanè intelligeretur. Verus enim ejus sen-
sus est, Ecclesiam esse communitatem ab uno solo supremo
Pastore gubernatam, nempe Romano Pontifice; ita tamen,
ut illius communitatis regendæ participes sint alii Pastores,
præsertim Episcopi, qui autoritate ordinariâ, & propriâ,
non vicariâ solùm, seu delegatâ, portionem gregis Christi
sibi commissam regant, ac supremo Pastori, in Conciliis
præsertim universalibus, non solùm tanquam Consiliarii, sed
etiam tanquam Judices ad determinanda, quæ ad Ecclesiam
universalem spectantia proponuntur, assideant. Itaque Ec-
clesia est politia Monarchica, quia unus ei præsidet Monar-
cha. Est etiam regimine Aristocratico temperata, quia Epis-
copi, præterquam quod suis Diœcesibus præsident, rerum
etiam ad universalem Ecclesiam spectantium, dum in Con-
ciliis Oecumenicis legitimè proponuntur, participes fiunt.

3. Sed alio in sensu definitionem illam intellexit, si ta-
men intellexit, Richerius. Primò enim incertum est quid
intendat definire. Nam Ecclesiæ nomine universos fideles cu-
juscumque sexûs, statûs, aut gradûs complecti videtur nu-
mero primo, ubi Ecclesiam, cui convenire ait totam juris-
dictionem Ecclesiasticam primariò, propriè, ac essentialiter,
distinguit à Romano Pontifice, atque aliis Episcopis, quibus
illam facultatem nonnisi instrumentaliter, ministerialiter, &
quoad executionem tantùm concedit, & luculentius numero
primo, ubi Ecclesiam explicat de cœtu Fidelium, sive de Christiana
Republica, cujus unicum & solum caput, ac fundamentum essentiale est Christus
Dominus. Et adhuc magis expressè in fine numeri quarti, ubi
Ecclesiam sic explicat, id est universos Christianos: numero autem se-
cun-

cundo, Ecclesiam ad solum ordinem Hierarchicum, Episcopali, & Sacerdotali ordine constantem, restringere videtur; aliquando autem, ut num. 15. & seqq. modò unum, modò alterum indiscriminatim significat.

4. Secundo non Ecclesiam, sed ejus regendæ rationem definire videtur Richerius, quando ait, quod est *politia Monarchica*. Politia enim communitatem, non tam aptè denotat, quàm gubernandæ communitatis modum.

5. Tertio Monarchiam Ecclesiasticam explicat respectu Christi. Statim enim post definitionem, de ipso addit; *Qui Rex est, Monarcha, Dominus absolutus, Fundator, Petra, & Caput essentielle Ecclesie; ac absolutum, sive purè Monarchicum in eam habet imperium*. Quasi verò possit aliquod regimen, etiam Aristocraticum, aut Democraticum, non esse Monarchicum in eo sensu; cum universus mundus, etiam prout complectitur Angelos, unicum habeat Rectorem, Deum, qui est Dominus absolutus, Creator, Conservator, Gubernator, Rex, Monarcha, absolutum in omnia imperium obtinens. Sed, dum de politiarum differentia tractatur, quæritur, quis sit communitatis Rector immediatus, ac intra communitatem ipsam, an unus, an plures? Dum igitur de politia Ecclesiastica est quæstio, à quo visibilis Ecclesia visibiliter regatur, inquiritur. Itaque perperam concludit Richerius; *hinc verò inducimus, hunc fidei articulum, credo unam sanctam Ecclesiam Catholicam, esse veritatis sempiterna: propterea quod lege Evangelicâ stante, Christus divorcium cum Ecclesia sponsa facere non potest*. Si enim unitas Ecclesiæ ab unitate ejus sponsi Christi dumtaxat peteretur, ruerent argumenta sanctorum Patrum adversus Schismaticos: isti enim à Christo nequaquam recedere se profitebantur, sed vel à Romano Pontifice, vel ab Ecclesia, cujus erat ipse Caput visibile. Quamobrem illi etiam, qui Romani Pontificis Dignitatem & auctoritatem minùs explicuisse videntur, B. Petro, & ejus successoribus primatum à Christo collatum docent ad constituendam in Ecclesia unitatem, & tollendam schismatis occasionem.

6. Nec obstat, quod objicit Richerius, Sedem Apostolicam aliquando tres, aliquando septem annos vacasse. Non enim tanta est capitis moralis, quanta naturalis necessitas.

548 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Resecto capite naturali, ne uno quidem momento corpus
vivere potest: at verò non perit corpus civile, deficiente
Reatore; imò nec statum suum propriè amittit. Mortuo enim
Imperatore, vel Rege per electionem creati solito, non sta-
tim desinit Monarchia, sufficit enim quòd communitas per
Imperatorem aut Regem gubernari soleat, ut ejus politia
Monarchica censeatur & dicatur; etiam in illo intervallo in-
ter prioris Imperatoris vel Regis mortem, aut destitutionem,
ac novi electionem, seu institutionem.

7. Quartò. Inconsequenter addit Richerius, politiam
Monarchicam, quâ desinit Ecclesiam, esse regimine Aristo-
cratico temperatam. Si enim Monarchiam intelligit respiciens
ad Christum Monarcham, incongruenter illius potestatem
regimine Aristocratico temperatam dicit. Ejus enim autori-
tati obsequuntur, non eam temperant, ejus Ministri. Si Ro-
manum Pontificem Monarcham esse sensit, incongruenter
etiam locutus est. Nam si tota jurisdictio Ecclesiæ prima-
riò, propriè, ac essentialiter Ecclesiæ convenit: Romano
autem Pontifici, atque aliis Episcopis instrumentaliter, mi-
nisterialiter, & quoad executionem tantum, sicut facultas
videndi oculo, quemadmodum num. primo scripsit Richerius,
politia Ecclesiastica nec Monarchica est, nec Aristocratica,
imò nec propriè Democratica. Ecclesia enim ex Clericis &
Laicis, ex viris & mulieribus constat; atque adeò magis
propriè Pantocratica, vel saltem Democratica, regimine
Aristocratico temperata diceretur: siquidem summus Pon-
tifex est *caput ministeriale*, vel *symbolicum*, ac quasi figura-
tivum dumtaxat: plenitudo autem jurisditionis in Ecclesia
residet.

8. *Secundum principium*, inquit Richerius num. 4. *docet D. Pe-*
trum esse tantummodò dispensatorem, & caput ministeriale, non Dominum,
aut fundatorem Ecclesiæ: hoc enim uni & soli Christo capiti essentiali, per quem
& propter quem subsistat Ecclesiæ, competit. Hoc certè verissimum est.
Nec justè reprehenderetur Richerius, si illius principii fines
non excederet. Summus enim Pontifex cum Christo com-
paratus, est tantummodò dispensator & Minister, non Do-
minus, aut fundator Ecclesiæ: Christi est Ecclesiæ: ejus
sunt oves & agni. Verum etiam est, quòd subjungit Riche-
rius;

rius; regimen Pastorum Ecclesiasticorum differre à sæculari, ac modestius & suavius esse debere: non tamen indè consequitur, regimen Ecclesiasticum esse Aristocraticum in eo sensu, quem explicat numeris seqq. aut non posse summum Pontificem, quos voluerit, in partem sollicitudinis vocare, eoque jurisdictionis participes facere, quod videtur negare Richerius.

9. Ineptè autem in fine hujus num. 4. ac fine præcedentis notat præceptum habendi Pontificis, ad semper, non pro semper obligare. Quorsum enim illa distinctio inter præcepta affirmativa & negativa assignari solita? Non agitur hic de præcepto habendi Pontificis, ut sciamus intra quod tempus debeat eligi, aut utrùm peccent ejus electores, si per aliquod tempus Ecclesiam capite carere permittant. Quæstio est an Ecclesia comparata ad suum caput visibile vera Monarchia dici queat; posse autem supra ostendimus, etiam per illa intervalla, quibus sancta Sedes vacat.

10. Tertium principium, inquit Richerius num. 5. statum Ecclesia ab ipsa regimine distinguit: status enim Monarchicus est idem ad unitatem atque ordinem vindicandum, cum ad executionem Canonum, qua Romano Pontifici, velut Capiti ministeriali congruit: regimen verò Aristocraticum, propter solidam providentiam, efficacè consilium, & constitutiones eorundem Canonum: quam ob causam num. 1. diximus, claves toti datas fuisse Ecclesia, ut per unum exercerentur. Difficile captu est quid sibi velit illa distinctio inter statum & regimen, ac quomodò status Ecclesiæ Monarchicus sit; regimen verò Aristocraticum. Status enim propriè designare videtur, penes quos residere censetur quasi permanenter, & immobiliter summa regendæ communitatis potestas. Regimen verò ipsius potestatis exercitium. V. g. Galliæ status est Monarchicus, quia suprema potestas in uno, scilicet Rege, stat; regimen verò aliquatenus Aristocraticum est, quando Rex cum Comitiorum aut Parliamentorum consilio & assensu Regnum administrat. Videtur autem vox illa, *status*, aliquid immobilius & constantius significare, quàm regimen, quod permanente statu variari potest; ut in Gallia, permanente semper statu Monarchico Rex aliquando Comitiorum aut Senatum consilium & assensum postulat, aliquando de plenitudine potestatis & autoritatis

550 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
regiæ, non expectato cujusquam consensu, sua edicta exequenda præcipit. Si ergo *tota jurisdictio Ecclesiastica primario, propriè ac essentialiter Ecclesiæ convenit*, ejus status non rectè Monarchicus dicitur: è contra verò si Romanus Pontifex, velut caput ministeriale executioni Canonum Ecclesiæ supremâ autoritate incumbit, Ecclesiæ regimen Monarchicum convenientius appellatur.

11. In summa, politiæ differentia essentialiter petitur, non ab iis, per quos instrumentaliter, ministerialiter & executivè jurisdictio exercetur; sed ab iis, quibus primariò, propriè, ac essentialiter convenit jurisdictio; itaque, si potestas suprema sit penes unum, quamvis plurimis instrumentis, ministris & executoribus utatur, erit Monarchia; si potestas suprema sit penes Optimates, erit Aristocratia, si penes populum, Democratia, quamvis Optimates, aut populus unico magistratui jurisditionis exercitium committant, dummodò supremam apud se facultatem retineant præscribendarum, etiam illi magistratui, legum. Quis enim aut Regnum Galliæ Monarchicum esse neget, etiamsi aliquid de Aristocratia immixtum appareat, & Senatus edicta Regia quodammodò confirmet; & executioni demandari faciat? Quis Reipublicæ Venetæ politiam, Monarchiam appellet, etiamsi Dux à Republica electus maximum in singulos cives imperium obtineret, cum ipsius autoritas autoritati Reipublicæ subsit. Si ergo summi Pontificis, & Episcoporum jurisdictio totius Ecclesiæ jurisditioni subjacet, in definiendâ politiâ Ecclesiasticâ, tota Ecclesia est attendenda, non autem soli Pastores.

12. *Quæ autem*, inquit Richerius eodem num. 5. *ratio Oecumenici Concilii ad Romanum Pontificem, eadem quoque & Synodorum particularium ad suos Episcopos, quoniam particulares Ecclesias itidem Canone, non absolutâ potestate, à propriis Episcopis gubernari oportet. Viderint Illustrissimi Præsules Gallicani quid de hac Richerii doctrinâ sentiant. Licet enim antea Concilii tantum Oecumenici, & Provincialis expressam fecerit mentionem; propositio tamen ista, & ejus confirmatio in Synodis etiam Diœcesanis locum habet. Porro, si eadem est ratio Synodi particularis ad Episcopum, quæ Concilii Oecumenici ad Romanum Pontificem,*
juris-

jurisdictio Episcopalis *primario*, *proprie*, *ac essentialiter* Diceceffi convenit, aut Diceceffo Clero; (nam in hoc etiam num. dubium est quo in sensu Autor Ecclesiam sumat) Episcopo autem, atque Curatis, saltem scorsim consideratis, *instrumentaliter*, *ministerialiter*, & *quoad executionem tantum*. Atque sicut Concilium Oecumenicum summo Pontifice superius est, & potest etiam ipsum deponere, si Gallis credimus; ita etiam & Synodus particularis suo Episcopo præminebit; ipsumque poterit exautorare.

13. Nec dicas Episcoporum depositionem à Conciliis Oecumenicis esse summo Pontifici, aut, ut vult Joannes Gerbais, Conciliis Provincialibus reservatam. Jus enim Conciliorum particularium, perinde atque Generalium, lege Divina & naturali constitutum esse, illique derogari non posse, reponebat Richerius. Subjungit enim; *Porrò Senatam aut Consilium nativum Ecclesia à Domino institutum vocamus, non modò Episcopos, verùm etiam omnes Presbyteros, curam animarum habentes: quorum illi Apostolis, hi verò septuaginta duobus discipulis successerunt dist. 68. can. Chorepiscopi. 16. quest. 1. can. Ecclesia; & dist. 23. Can. Presbyter.* Ne autem putares in illo regimine Presbyteros Episcoporum tantum fuisse Ministros, addit; *Etenim quondam Presbyteri Ecclesiam in commune regerant, ut D. Hieronymus autor est can. legimus dist. 93.*

14. Si autem in fides Presbyteros, quantumvis curam animarum habentes, cum septuaginta duobus discipulis tantum succedant, inferiores esse Episcopis Apostolis succedentibus in regimine populi Christiani; facilis erit Richerio responso; de singulis quidem Presbyteris id verum esse, non autem de toto illorum cœtu: sicut singuli Episcopi jure Divino summi Pontificis jurisdictioni subsunt; at verò in Concilio Generali congregati, majorem habere potestatem dicuntur.

15. Ego certe illam propositionem Richerii, *qua est; ratio Oecumenici Concilii ad Romanum Pontificem, eadem quoque & Synodorum particularium ad suos Episcopos, admittens, non concludo; Ergo jurisdictionis Episcopalis subjacet Synodo particulari, sicut Papa potestas, potestati Concilii Oecumenici; sed potius; Ergo jurisdictionis Romani Pontificis non subjacet Concilio Generali, sicut nec Episcopalis Concilio particulari.*

CAPUT III.

Penes quem sit infallibilis potestas decernendi, aut constituendi Canones. Ad num. 6. Richerii.

1. **Q**uartum Richerii principium est; *Infallibilem potestatem decernendi, aut condendi Canones esse penes totam Ecclesiam, aut Generale Concilium illam representans.* Ea propositio primo aspectu videtur negari non posse. Quis enim Catholicus diserteatur totam Ecclesiam, & Concilium generale infallibili Spiritus Sancti assistentiâ ab omni errore circa fidem & mores essetuta. Verùm errat Richerius, si Ecclesiam à Concilio Generali distinguens, intendit, ut videtur, potestatem illam infallibilem decernendi non penes solos Pastores esse; sed etiam penes populum. Non enim ad Laicos, multò minus ad mulieres pertinet *infallibilis potestas decernendi, aut condendi Canones*, quantumvis Ecclesiæ membra sint. Concilium etiam Generale, si sine summo Pontifice accipiatur, quando is certus & legitimus existit, infallibili illâ potestate caret; imò nec Concilium verè Generale nuncupatur. Ut igitur hoc Richerii principium verum sit, ita est intelligendum, ut Concilium verè Generale, vel etiam universitas Pastorum Ecclesiæ extra Concilium, infallibilem potestatem habeat decernendi, aut condendi Canones. Et, si (quæ suppositio est omninò impossibilis) universitas Pastorum erraret in decernendo; universitas tamen fidelium non posset errare in acceptando aliquod Decretum, aliquemve Canonem fidei aut bonis moribus contrarium. Itaque infallibilitas activa penes universitatem Pastorum, passiva verò penes universitatem fidelium existit.

2. Sed latet in illa Richerii propositione, vel potius apparet in ejus probationibus, exclusio summi Pontificis extra Concilium Generale, ab illa infallibilitate activa decernendi, aut condendi Canones. Quamobrem expendendæ sunt ejus probationes: præsertim cum propositioni supradictæ addat; *Quia in re natura regiminis Aristocratici potissimum consistit.* Nescio

autem, an, infallibilem potestatem decernendi, aut condendi Canones penes Generale Concilium reponens, intelligat hanc convenire Romano Pontifici, atque aliis Episcopis in Concilio generali congregatis primario, proprie, ac essentialiter; an instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum. Si primario, &c. retractat quod num. 1. dixerat, Ecclesiam à Romano Pontifice, aliisque Episcopis distinguens, & Ecclesiae quidem primario, &c. jurisdictionem tribuens, Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis instrumentaliter, &c. tantum, nisi Ecclesiam illic intellexerit, Romanum Pontificem atque alios Episcopos collectivè, illos, à se ipsis divisivè consideratis, distinguens. Sed, si ea fuit ejus mens, Ecclesiam propriè dictam non designavit definitione illà, quam libelli sui fronti præfixit, & num. 3. repetiit. Romanus enim Pontifex, atque alii Episcopi, etiam in Concilio generali congregati, non sunt Ecclesia, nisi representativè. Est enim Ecclesia omnium fidelium congregatio. Si autem infallibilem illam potestatem Romano Pontifici, atque aliis Episcopis in Concilio generali congregatis primario & proprie non convenire sensit, advertatur pluribus Conciliorum Constantiensis & Basileensis Decretis; atque aded à multis in Gallia hæreticus erit censendus. Sed expendamus probationes ejus propositionis, quam dicit partim Divino, partim naturali lumine demonstrari.

3. A lumine naturali hoc ducit argumentum; *Oculi quàm longius oculus, longius atque acrius prospiciunt: ac nemini uni ne superbiat, à Deo, vel à natura datum est, ut sapiat.* Verùm, licet in definiendis fidei ac morum quæstionibus, ratione uti necesse sit: si quis tamen solâ ratione Decretorum, seu Canonum certitudinem metiatur, probabiliora erunt Conciliorum Generalium judicia, quàm singularium Doctorum; sed ad infallibilem certitudinem non pertingent. Quamvis enim Augusti illi cæteris plurimis constent viris doctrinâ & sapientiâ conspicuis; nihilominus absunt ab eis Doctores, interdum etiam Episcopi numero plures, doctrinâ & sapientiâ non inferiores, qui, si aliis accessissent, tota illorum congregatio longius atque acrius prospexisset, quia pluribus oculis; minusque superbirent singuli, si nonnisi in majori congregatione saperent.

554 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
rent. Non igitur soli multitudini adscribenda est infallibilis
potestas decernendi; (quamquam numerus & meritum Epis-
coporum ad excitandam debitam Concilio reverentiam non
parum conferant) sed Divinae promissioni, qua certi sumus,
neque Pastorum universitatem moraliter sumptam fidelium
universitati aliquid sanæ fidei, aut probis moribus contra-
rium proposituram, neque fidelium universitatem tale quid
suscepturam. Quamobrem etiam in summo Pontifice aliquid
Ecclesiæ universali proponente non est attendendum, an uni-
ca sit persona, sed utrum ei Christus in B. Petro promiserit
fidem nunquam defecturam: non utrum à natura, sed
utrum à Deo datum ei sit ut saperet, etiam sine omnium alio-
rum Pastorum consilio.

4. A Divino lumine dictum suum confirmat Richerius,
allegans 1. autoritatem B. Pauli 1. ad Cor. ex cujus cap.
12. profert hæc verba, sed interpolata; *Corpus Ecclesiæ non est
unum membrum, sed multa: si totum corpus oculus, ubi auditis. Oculis
caruisse videtur Richerius hæc scribens, quandoquidem non
vidit, illum Apostoli locum manifestè sibi adversari. Si enim
totum corpus Ecclesiæ non est oculus, sed aliqua ejus mem-
bra oculorum officio funguntur, non ad totam Ecclesiam,
quatenus complectitur laicos, qui sunt inferiora ejus mem-
bra, spectat videre ac decernere, sed ad Pastores tantum,
qui sunt Ecclesiæ oculi, ut observant sancti Patres, nomi-
natim D. Gregorius Pastoral. cap. 1. Nec video quid con-
cludere potuerit Richerius circa infallibilem potestatem decer-
nendi, aut condendi Canones ex relatis Apostoli verbis. Ad-
dit ex ejusdem B. Pauli Epist. cap. 14. vers. 32. *Spiritus Pro-
phetarum Prophetis, idest Ecclesiæ, interpretante Richerio, sub-
jectus est. Germanus illorum verborum sensus est, ut optimè
ibi explicat S. Thomas, Prophetas non ita spiritu Prophetiæ
abripi, ut nequeant impetum dicendi cohibere; aliisque lo-
quendi locum dare, quod & antecedentia & subsequencia
manifestè probant. Præcedit enim; Quod si alii revelatum fuerit
sedenti, prior taceat. Potestis autem omnes per singulos prophetare, ut omnes
discant, & omnes exhortentur. Vers. 30. & 31. sequitur autem; Non
enim est dissensionis Deus, sed pacis vers. 33. Neque fideliter verba
B. Pauli retulit Richerius, non enim in numero singulari di-
cit**

est Apostolus; Spiritus Prophetarum Prophetis subiectus est: sed in numero plurali; Spiritus Prophetarum Prophetis subiecti sunt, quâ loquendi formâ Apostolus apertius significat, quod antea diximus, Prophetas esse sui compotes in prophetandi usu. Non nego tamen quin totum Prophetarum collegium de singulis, qui se Spiritu Prophetiæ afflatos dicebant, iudicaret an à bono Spiritu moverentur, id enim docet Apostolus vers. 29. *Propheta autem duo aut tres dicant, & ceteri disjudent.* Sed licet quod de Prophetis dicitur, Pastoribus & Doctoribus, à quibus eos Apostolus cap. 12. vers. 28. & 29. distinxit, accommodet Richerius, quid aliud inferre poterit, nisi, congregatis in Concilio Pontificibus, singulorum suffragia totius cœtus censuræ esse obnoxia; atque adeò infallibilem potestatem decernendi penes totam congregationem existere, quod singulari summi Pontificis privilegio, non præjudicat. Hic rursus repetit verba S. Cypriani; *Episcopatus unus est, cuius à singulis in solidam pars tenetur 24. quest. 1. can. loquitur.* Vix enim aliud alicujus momenti reperiat, præter obscuram illam Cypriani, jam tum errorem de iterando Hæreticorum baptismo defendentis, auctoritatem, ad adstruendum regimen Aristocraticum eo sensu quo explicat; quam tamen S. Cypriani auctoritatem Pontificiæ auctoritatis impugnatores parùm juvare jam alibi ostendimus.

5. Prosequitur Richerius; *Itaque quod omnes tangit, necessum est ab omnibus quoque comprobari.* Ergo cum fides omnes fideles tangat, necessum erit ab omnibus quoque comprobari, hoc est Clericis & Laicis, nobilibus & plebeiis, viris & mulieribus. Ergone, donec accesserit illa comprobatio, incerta erunt Conciliorum Generalium Decreta? Id ex Richerii ratione sequitur. Addit enim; *Cum præsertim omnis Pontifex ex hominibus assumptus, circumdatus sit infirmitate: ac proinde fallere & falli potest, nisi Ecclesiam columnam & firmamentum veritatis 1. ad Tim. 3. in consilium adhibeat.* In eo enim loco Ecclesia pro universo fidelium cœtu accipitur, non pro Concilio generali: Paulus quippe Timotheum instruebat, quomodò se habere deberet, non in Concilio generali, sed in Ecclesiâ Ephesinâ, non seorsum ac separatim ab aliis Ecclesiis consideratâ, quandoquidem Ecclesia particularis Ephesiorum non erat *columna & firmamentum veritatis,*

556 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
ut ejus in errorem lapsus comprobavit, sed cum quodam respectu ad alias Ecclesias, cum quibus constituebat corpus Ecclesie universalis, quae non errandi privilegio gaudet. *Hac tibi scribo, inquit, sperans, me ad te venire cito. Si autem tardaverò, ut scias quemodo oporteat in Domo Dei conversari, qua est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Tradit autem illi monumenta, non solum circa Episcopos & Diaconos, sed etiam circa mulieres, ut Ecclesia de solo ordine Hierarchico non possit accipi. Quo autem sensu Ecclesia sic accepta sit columna & firmamentum veritatis §. 1. innuimus.

6. Observat praeterea Richerius, quod Ecclesia, non uni & soli Petro, Dominus in Caelum ascensus Spiritum veritatis pollicetur *Joan. 14. vers. 16. Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit, ut maneat vobiscum in aeternum; Spiritum veritatis.* Frustra probat Spiritum Sanctum omnibus Apostolis datum. Quis enim hoc negat; sed, ut suum scopum attingeret, ostendendum ulterius esset, Spiritum Sanctum B. Petro, aut aliis Apostolis non astitisse, nisi *individue & collectivè.*

7. Etsi Richerius Ecclesiae definitionem toti operi suo praemisit, quasi omnium dicendorum principium & fundamentum; tamen omnino incertum est, quid definire voluerit, ut jam non semel observare licuit. Cum rei definitio traditur, nomen in propria significatione intelligitur. Itaque cum Ecclesia proprie sumpta, sit omnium fidelium congregatio; Concilium autem Generale non dicatur Ecclesia, nisi repraesentativè: dum Ecclesia simpliciter & absolute describitur de omnium fidelium congregatione, non de Concilio Generali accipienda est descriptio, nisi adjungatur aliquid, quo vocis illius significatio determinetur. Richerius autem modò in isto, modò in altero sensu Ecclesiam accipit, etiam in hoc numero sexto. Nam initio *totam Ecclesiam & Generale Concilium illam representans*, expresse distinguit: post testimonium à sancto Joanne supra relatam, adjungit; *Item Matth. 18. Ecclesiam sibi ipsi sufficientem & Architectonicam, infallibilis Tribunalis ecclesiae constituit.* Fateor me non intelligere quid sibi velit Christum Ecclesiam sibi ipsi sufficientem constituisse. Non enim his verbis excludit Richerius indigentiam Divini regiminis: cujus autem alterius ope indigeret Ecclesia? Non enim extra ipsam sunt, nisi

nisi Infideles, vel qui ab ejus corpore per schisma recesserunt, vel per excommunicationem resecti sunt, quorum certè omnium ductu non est opus Ecclesiæ. Quâ igitur ratione potuit Dominus Ecclesiam sibi ipsi sufficientem non constituisse; Ex scopo Richerii videtur ipsum ita interpretandum esse, ut voluerit Ecclesiam sibi ipsi sufficientem esse constitutam, ut non egeret regimine summi Pontificis; quasi summus Pontifex esset extra Ecclesiam, aut ejus regimini superfluus; frustraque B. Petro dictum fuisset; *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Tibi dabo claves Regni Cælorum. Confirma fratres tuos. Pæse oves meas.* Facilius capitur Richerius dicens Christum Ecclesiam constituisse architectonicen. Hoc enim nomine vocant Philosophi artes, quæ cæteris imperant tanquam Ministris fini suo deservientibus, sicut Equestris imperat frænofactoriæ. Ita enim Richerius totam jurisdictionem Ecclesiasticam primariò, propriè, ac essentialiter Ecclesiæ; Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantùm tribuit num. 1. verùm id jam confutavimus.

8. Sed quomodo Ecclesiam architectonicen infallibilis Tribunalis erectione constituit Dominus? An Ecclesiam formaliter sumptam: an Concilium Generale ipsam repræsentans? Quomodo id factum narrat Richerius? Dum, inquit, B. Petrum rescire gestientem, quoties fratri suo peccanti indulgeret, in hunc modum informat: si peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum inter te & ipsum solum, &c. si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Bihnicus & Publicanus: Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo, &c. Item dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quæcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in Cælis est: ubi enim duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Hujus testimonii occasione videtur Richerius explicare velle, quid Ecclesiæ nomine intellexerit. Sed nescio an non doctrinæ suæ densiores injiciat tenebras. Prosequitur enim; Quo ex proloquio discimus, Christum immediate concessisse ordini Hierarchico, quem hic nomine Ecclesiæ designat, facultatem excommunicandi. Ex his inferendum videretur; Richerium, dum num. 1. dixit, quod tota jurisdicção Ecclesiastica, primariò, propriè, ac essentialiter Ecclesiæ convenit, Ecclesiæ nomine intellexisse non totam fidelium congregationem, sed

558 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
ordinem tantum Hierarchicum : quando verò addidit, quod
iurisdicção convenit Romano Pontifici, atque aliis Episcopis, instrumentaliter,
ministerialiter, & quoad executionem tantum, Romanum Pontificem
& Episcopos divisim accepisse.

9. Sed obstat huic interpretationi similitudo, quam addit,
Sicut, inquit, facultas videndi oculo convenit, quam in principio fu-
sius explicuerat, dum sic orsus est; Vulgare est, atque indubitata
fidei axioma, Deum & naturam, prius atque immediatius ad totum suppositum,
quam ad aliquam partem suppositi, quamvis nobilissimam intendere:
eamq; ob causam, facultatem videndi, e. g. toti datam esse homini, ut per
oculum, tanquam per organum & ministrum hominis exerceretur: nam oculus
per & propter hominem existit. Ubi per totum suppositum non-
nisi totum corpus Ecclesiæ, non autem solum ordinem Hie-
rarchicum significare potuisse videtur. Adde, quod in verbis
suprà relatis numeri 6. quem discutimus, monosyllabum il-
lud, *hic*, exceptionem indicat; ita ut alibi Ecclesia, non ordi-
nem Hierarchicum tantum, ut *hic*, sed totum corpus Ec-
clesiæ designet.

10. Confirmat autem Christum immediatè concessisse ordi-
nini Hierarchico facultatem excommunicandi hęc ratione.
Nam, inquit, sicut denarius numerus eminenter & causaliter omnes capit
numeros: sic formula hæc, *dic Ecclesia*, eminenter inquam & causaliter,
plenitudinem potestatis Ecclesiastica, cum omni superiori Ecclesiastico, aliqua
iurisdicção prædita, complectitur, sive sit Cæro, Episcopus, Papa, aut Con-
cilium Generale, in quod omnes controversiæ, tanquam in ultimum atque in-
fallibile Tribunal, omnem potestatis plenitudinem continens resolvuntur. Quis
numerus eminenter & causaliter omnes capiat numeros, Arithmetici dijudicent.
Mihî certè obscura est prima illa comparationis pars; non enim video cur denarius numerus aliis
emineat, eorumq; sit causa, potius, quam duodenarius, v. g. cuius, utpotè ad partitiones commodioris, usus fre-
quentior est, ac de quo effatus est Beda homil. in natal. S. Benedic-
ti; Duodenario sæpè numero solet in scripturis universitas designari.
Sed obscurius est ipsum comparationis punctum. Rescire enim
vellem, quid his verbis (*formula hæc, dic Ecclesia eminenter, &c.*)
significare voluerit Richerius; utrùm scilicet ex ejus mente
Christus aliquam jurisdictionem tribuerit singulis Curioni-
bus, Episcopis, ac Pontificibus Romanis immediatè; an ve-
rò

rò soli Concilio Generali. Si tribuit singulis : ergò ipsis non competit instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum, sed primariò (saltem prout idem significat atque immediatè) propriè, ac essentialiter. Si non tribuit immediatè, non potest Curio, Episcopus, vel Papa judicare, nisi ex delegatione Concilii Generalis, atque aded congregandum erit Concilium Oecumenicum, ut Curioni, Episcopo, vel Papæ committat examen fratris in alium peccantis.

11. Respondebis fortè pro Richerio, generalem ad hoc commissionem à Conciliis Generalibus datam. Sed primò, ubinam est expressa? Nam si qua hujus rei fit mentio in Conciliis Generalibus, ea nequaquam commissio est, sed proprii officii communitio. Secundò antequam haberentur Concilia Generalia, cujusmodi erat jurisdictio Curionis, Episcopi, aut Papæ contra reos procedentis? Tertio quis unquam Curio (ex mente Richerii loquor, dum Curionibus jurisditionem contentiosam tribuere videor) Episcopus aut Papa proprios subditos puniens, se à Concilio Generali delegatum existimavit?

12. Prosequitur Richerius; Statim atque Dominus hoc protulit orationem, *dic Ecclesia: continuo pluraliter subjungit, Amen dico vobis, quacumque alligaveritis super terram, &c.* Undè liquido apparet, ibi formaliter & propriè non agi de Ecclesia pro unico homine, sed pro pluribus unà congregatis. Eximium ratiocinandi genus! An ex eo quod in loco relato plurium fiat mentio, sequitur alibi soli Petro non fuisse dictum, *super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni Cælorum: rursus alibi: Confirma fratres tuos.* Alibi denique; *Pasce oves meas.*

13. Sed mirum in modum sese in sequentibus implicat Richerius. Nam postquam probavit, quod Dominus impartitur Ecclesie facultatem sese congregandi in Concilium, atque infallibiliter discernendi; (dum scilicet verbis suprà relatis ex Matth. addit; *Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, &c. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*) notat Christum in hoc textu numerum certum pro incerto, ac minimam numerorum idèd expressisse, quo omnem tergiversandi occasionem litigiosis hominibus eriperet; ostenderetq; ad justam Ecclesie moderationem, non unius tantum Romani Pontificis, sed trium aut duorum ad minus consensum & concordiam requiri. Cer-
te

tè si duorum consensus sufficiat, frustra desudavit Richerius, ut summi Pontificis auctoritatem impugnet. Nunquam enim Papa Decretum circa fidem aut mores edit, quin alium saltem sibi consentientem habeat, atque adeò vanus est ille impetus, quo infallibilem Pontificis auctoritatem oppugnare videtur, cum continuò addit; *Profectò quancumque in partem se converterint adversarij, sciantur oportet hæc verba (ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo) &c. absolutam, atque infallibilem unius Papæ auctoritatem necessario excludere.* Corruit etiam quod paulò antè observat, scilicet Christum in hoc textu, *Concilium Aristocraticum Divinitus, non Oligarchicum humanitus institutum designare.* Duorum enim Concilium Oligarchicum convenientius diceretur, quàm Aristocraticum, nisi fortè vocem *humanitus*, jungat cum *Oligarchicum*. Non enim *humanitus*, sed *Divinitus* esset institutum illud duorum aut trium Concilium. Cæterum quod ait Richerius, *Dominum impartitum Ecclesiæ facultatem sese congregandi in Concilium*, non necessario colligitur ex Christi verbis, si ita sumatur, ut Episcopi auctoritate propriâ sese possint congregare. Christus enim ait; *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo*; non autem exponit an alicujus superioris auctoritate congregandi sint. Imò legitimi superioris auctoritatem illis verbis, in nomine meo, indicari nonnulli arbitrantur?

14. Porro illa Christi verba; *Iterum dico vobis, &c.* varii variè interpretantur, etiam ex sanctis Patribus, nec Conciliis Generalibus, nisi per consequentiam quamdam congruere videntur; imò non solum hæretici, ut Calvinus; sed etiam Catholici quidam, ut Launojus, observarunt illa Conciliis Provincialibus perinde atque Generalibus convenire, ut lib. 5. vidimus. Quod addit Richerius *Ecclesiam invitam dissentientem, aut inconsultam obligari non posse*, idque usquequaque legi naturali congruere, absurdum esset, si vim obligandi legibus Ecclesiasticis adimeret, nisi ab omnibus approbatæ essent fidelibus, sicut antè voluisse videtur Richerius allatâ illâ regulâ; *Quod omnes tangit, necessum est ab omnibus quoque comprobari.*

15. Sententiam suam praxi veteris Ecclesiæ abundè confirmari ait. Nam, inquit, *Hierosolymitanum Concilium, omnium Apostolorum & Presbyterorum consensione, ac suffragiis ita concluditur. Actorum 15. Visum est spiritui Sancto & nobis. Verum primò ex Apostolis tantum Petrum,*
Joan-

Joannem & Jacobum, cum Paulo & Barnaba huic interfuisse Concilio colligitur ex epist. ad Gal. cap. 2. ubi B. Paulus juxta sanctum Epiphanium hæc. 28. & S. Hieronymus in illum locum epist. ad Gal. & alios, de tempore istius Concilii loquitur, & prædictorum tantum Apostolorum meminit; Certum ad minus est, Concilium illud Oecumenicum non fuisse. Cum enim habitum fuerit anno Christi 51. jam plurimi erant Episcopi, tum in Oriente, tum in Occidente. Et de Beatis Paulo & Barnaba dixerat antea, scilicet cap. 14. vers. 22. S. Lucas, quod in illis Provinciis, quos lustraverant, Antiochiam redeuntes, constituerant, *per singulas Ecclesias Presbyteros*, quo nomine designabantur olim etiam Episcopi: Concilium autem Jerosolymitanum solis illis Apostolis & Senioribus, qui tum Jerosolymis aderant, constabat, ut patet ex textu A&C. Apost. Secundò potuisset quilibet Apostolorum controversiam tunc motam definire, cum omnes Spiritus Sancti gratiâ repleti fuissent. Sed Judæorum illius contentio- nis autorum superanda erat pertinacia præcipuorum Apostolorum autoritate, atque communi consilio Apostolorum & Seniorum res temperanda. Exemplum igitur hujus Concilii suadet quidem suavius & efficacius contentiones componi communi plurium consensione, quàm simplici definitione; monetque summos Pontifices, ut fratrum sententiam requirant, tum quia contra reverentiam Divinam esset, ut non adhibitis opportunis & congruentibus mediis veritatem sibi revelari postularent, tum quia publicæ paci & concordiæ sese tenentur accommodare: non tamen convincit necessarium esse Concilium Generale, ut Decreta fidei aut morum infallibili Spiritus Sancti præsentis tribuantur.

16. Verba Patrum Ecclesiæ Africanæ ad Cælestinum I. à Richerio adducta, scilicet, *non esse credibile Deum unicuique inspirare examinis justitiam & innumerabilibus congregatis in Concilium illam denegare*, de condendis Canonibus non sunt. Scripta enim fuerunt occasione Apiarii Presbyteri in Africa damnati, & Romæ absoluti; & de judiciis criminalibus intelligenda sunt, ut patet ex verbis antecedentibus; *Decreta Nicana sive inferioris gradus Clericos, sive ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissimè commiserunt.*

Bbbb

Ne-

Neque intendebant Patres Africani Concilio Oecumenico prærogativam illam, quam Richerius summo Pontifici præripere conatur, vendicare. Sic enim prosequuntur; *Prudentissimè enim justissimeque providerunt quacunq[ue] negotia in suis locis, ubi erant sunt, finienda: nec unicuique Provincia gratiam sancti Spiritus defutura[m], quâ equitas à Christi Sacerdotibus & prudenter videatur, & constantissimè teneatur.* Mentionem quidem deinde faciunt Concilii Generalis; sed eo nomine vocabant Concilium ex tota Africa. De judiciis ergo erat sermo, in quibus non solum summi Pontifices, sed & Concilia Generalia decipi possunt, propter incertitudinem testimonii humani, quo eorum sententia nititur; & quæ commodius in ipsis Provinciis instrui possunt, propter eam, quam afferunt Patres Africani rationem, scilicet examinandorum testium opportunitatem, qui præ sexûs, aut senectutis infirmitate, vel aliis impedimentis non possent in remotas Provincias sese conferre. Quare prædicta verba Concilio Oecumenico perinde atque summo Pontifici opponi possent.

17. Autoritatem Zosimi tamquam palmarem opponunt summi Pontificis autoritati quicumque illam graviter ferunt: quia nimirum sanctam Sedem Patrum Decretis derogare non posse profitetur; quasi verbis illis significaret, Concilium Oecumenicum esse Romano Pontifici superius. Sed aliam esse Zosimi sententiam, ejus verba testantur. Non enim defectum illum potestatis ad Superioritatem Concilii refert, sed ad antiquitatis studium, cujus retinentissima erat sancta Sedes. Necessitatem autem sequendæ antiquitatis, ex honestate, atque rerum ipsarum æquitate ac justitiâ provenire, multifariam innuit Zosimus. *Contra Statuta Patrum, inquit, & sancti Trophimi reverentiam, qui primus Metropolitanus Arelatensis Civitatis EX HAC SEDE DIRECTVS EST, concedere vel mutare ne hujus quidem Sedis possit autoritas. APVD NOS ENIM INCONVVLVSIS RADICIBVS VIVIT ANTIQVITAS, cui Decreta Patrum sanxere reverentiam.* Omisit Richerius, & omittere solent plerique alii hunc locum referentes, quæ ad sanctum Trophimum pertinent. Eodem modo declarat Zosimus sanctæ Sedis autoritatem non posse concedere, vel mutare contra sancti Trophimi reverentiam, & contra Statuta Patrum id, quod ab Episcopis Concilii Tau-

rineasis exortum fuerat : nemo autem dixerit hinc concludendum S. Trophimum Romano Pontifice fuisse superiorem, licet à sancta Sede contra ejus reverentiam nihil statui posse dixerit Zosimus. Contrarium ipsemet Pontifex insinuat, dum ait, quod S. Trophimus *primus Metropolitanus Arclatenfis Civitatis ex hac Sede directus est.* In hujusmodi enim missionibus, major est qui mittit eo qui mittitur.

18. Atque indè alia oritur responsio, nimirum, Zosimum Patrum nomine Romanos Pontifices imprimis intellexisse, quod non simplici conjectura asserimus. Se ipsum enim explicat summus ille Pontifex. Concilium Taurinense circa an. 397. Can. 1. Proculo Episcopo Massiliensi ordinationem Episcoporum Provinciæ secundæ Narbonensis concesserat. Zosimus id ægrè ferens, quod factum esset *in Apostolica Sedis injuriam,* Canonem Concilii Taurinensis hac ipsâ epistolâ evertit. Cùm igitur Conciliorum generalium non meminerit, Provincialis autem, nempe Taurinensis Canonem abroget, perperam citatur pro Conciliis contra Papam; Patresque, quorum statutis se derogare non posse profitetur, intelligendi sunt præcipuè summi Pontifices, quorum Decretis posset sine dubio derogare illorum successor, nisi, ut diximus, id vetaret reverentia antiquitati debita: (*Apud nos enim, inquit Zosimus, inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui Decreta Patrum sancere reverentiam*) aut lex Divina vel naturalis.

19. Hæc est enim alia ratio, cur Zosimus existimavit, ne quidem sanctæ Sedis auctoritatem Patrum Decretis posse derogare; quia scilicet juris Divini aliquid plerumque continent, super quo à nemine dispensari valet. Id exprimit præfatus Pontifex his verbis epist. 6. occasione Ursi & Tuentii Episcoporum ab eodem Proculo Massiliensi ordinatorum, scriptæ. *Cum adversus statuta Patrum venit, non tantum illorum prudentia atque sententia, qui in ævum victura sanxerunt, sed ipsi quodammodo fidei & Catholica discipline irrogatur injuria. Quid enim tam sanctum atque venerabile est, quam panitus non exorbitare ab itinere Majorum, quorum Canonica instituta veluti quadam fundamenta sunt ferendis fidei jacta ponderibus.*

20. Tantum autem abest ut in epistola à Richerio objecta Zosimus ideò Sedem Apostolicam contra statuta Patrum se

564 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
nihil concedere vel mutare posse arbitretur, ob eam causam
quod Concilium Oecumenicum sit Romano Pontifice su-
perius, ut in illa ipsa epistola antiquissimi, & omnium
saeculorum veneratione celeberrimi Concilii generalis primi
Nicæni, nec non Concilii generalis Constantinopolitani
primi Canonibus deroget, ut Romanorum Pontificum Decreta
custodiat. Statuit enim ut Episcopus Arelatensis in alienis
Provinciis, scilicet in utraque Narbonensi & Viennensi Epis-
coporum ordinandorum facultatem habeat, quantumvis re-
nitentibus illarum Provinciarum Episcopis, contra quod ex-
pressè decretum fuerat can. 6. Nicæno, & Constantinopolita-
no tertio, quia scilicet ob S. Trophimi primi Metropolitanum
Arelatensis illuc à sancta Sede directi, reverentiam, Ec-
clesiæ Arelatensis privilegium illud putabat fuisse conce-
sum.

21. Nescio cur Richerius, & alii ejusdem erga sanctam
Sedem affectus, S. Gregorii locum dist. 15. Can. *Sicut Sancti*,
ex ejus epist. 24. lib. 1. relatum allegant, ut summum Pon-
tificem Concilio generali subjiciant. Cùm Sanctus ille Doctor
loquatur ibi de definitionibus fidei in Conciliis generalibus
editis, quæ fuerant à sancta Sede approbatæ; quæque adèd
infallibili certitudine præditæ erant, nec magis à Concilio
Oecumenico quàm à Papa convelli poterant. Unde illas ut
Evangelium venerari se profitetur. Cæterùm enim summum
Pontificem Conciliorum generalium legibus non teneri aper-
tè declarat idem Sanctus epist. 31. lib. 6. ubi de Canonibus
Concilii primi Constantinopolitani ait; *Romana autem Ecclesia
eosdem Canones vel gesta Synodi illius hætenus non habet, nec accipit.* Alia
dedimus lib. 5. reprobatorum à sancta Sede Canonum exem-
pla.

22. Quod ait Richerius; *Unum & solum Pontificem Romanum in
Synodis Generalibus Decreta fidei Catholica non facere, sed inductione & consen-
su omnium Ecclesiarum particularium inire, illa universim inferre ac conclu-
dere, non concludit; signum id esse regiminis Aristocratici,*
saltem in eo; quo ille intelligit, sensu. Etsi enim in Conci-
lio, Episcopi Judices sedeat, definitionum tamen certitu-
do, atque Decretorum robor maximè ac præcipuè pender à
summo Pontifice, quod vel ex eo constat, quod in quibus-
cum-

cumque Conciliis adfuit, per se, non per Legatos tantum, Decreta sunt ejus nomine edita, ut videre est in Conciliis generalibus, quinque Lateranensibus, duobus Lugdunensibus, & Constantiensi ipso, (cujus autoritas tanti fit ad deprimendam Pontificiam Dignitatem) ex quo Martinus V. Papa creatus est, & in pluribus Conciliis particularibus.

23. Confirmatur, inquit Richerius, *Can. Majores 24. quæst. 1.* Nescio quid illo Canone confirmetur, aut quibus ejus verbis, Nec enim exprimit Richerius, Canon ille sic habet; *Majores nostri Divinâ inspiratione cernentes necessariò præcaverunt; ut quod contra unquamque hæresim coacta semel Synodus pro fidei communionem, & veritate Catholicâ atque Apostolicâ promulgasset; non sine veritate post hæc retractationibus mutilari: ne pravis occasio præberetur, qua medicinaliter fuerant statuta, pulsandi.* Hinc quidem confirmatur, veritatem fidei semel ritè determinatam non posse retractari; non autem summum Pontificem Concilio controversias fidei definiente esse inferiorem. Alioquin enim posteriora Concilia Oecumenica essent Prioribus inferiora, quia ipsa pariter non possunt ea, quæ semel legitimè definita fuerunt, revocare. Autoritas autem summi Pontificis in Concilia vix alibi luculentius declaratur, quàm in epistola Gelasii ad Episcopos Dardaniæ, ex qua desumptus est Canon prædictus, quæque 13. est inter illius Pontificis epistolas. Ait enim v. g. quod *prima Sedes unquamque Synodum sua autoritate CONFIRMAT, & continuatâ moderatione CUSTODIT; pro scilicet principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesiâ nihilominus subsequente & tenuit semper & retinet.* Et infra; quod *Apostolica Sedes frequenter, ut dictum est more Majorum, etiam sine ulla Synodo præcedente, & absolvendi quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi nulla existente Synodo quos oportuit, habuerit facultatem, &c.* Atque adhuc inferiùs; *Beatum Papam Leonem Sedis Apostolicæ Prasulem, cujus Synodus Chalcedonensis autoritate FIRMITATE EST, quicquid ultra quam ab eodem pro fide & communionem Catholicam atque Apostolicam illi agendum, constaret esse delegatum, per occasionem congregationis illius, præter Nicænos Canones novâ videretur actione tentatum, competentem refutationem vacuasse.* Si qua in verbis aded perspicuis superesset obscuritas, eam facilè potuissimus auferre. *Canon. Majores. 24. quæst. 1. opponendo cap. Majores. De baptismo, Cujus hæc sunt verba; Majores Ecclesiæ causas, præsertim*

566 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas intelliget, qui cum
querenti Domino, quem Discipuli dicerent ipsum esse, respondisse notavit:
Tu es Christus Filius Dei vivi: & pro eo Dominum exorasse, ne deficiat fides
ejus.

C A P U T I V.

*De oratione Christi pro fide B. Petri. De necessitate
Conciliorum, ac vi Decretalium summorum Pontifi-
cum. De potestate summi Pontificis, præsertim cir-
ca Canones Conciliorum. Ad numeros 7. 8. & 9. Ri-
cherii.*

1. **O**bjicit sibi Richerius num. 7. orationem Christi pro
fide B. Petri, ac mandatum illi impositum de con-
firmandis Fratribus; Respondetque orationem, seu polli-
citationem Christi ad solum tempus Dominicæ passionis ex-
tendi: mandatum autem ad tempus ante resurrectionem.
Hanc interpretationem ut confirmet, notat 1. Christum non
dixisse Petro; Ego rogavi pro te ne unquam evases, aut ut sis infallibilis: Sed
tantum, Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & Petrum errasse
quidem, eius verò fidem nequaquam defecisse quoad habitum, sed quoad
actum. 2. Observat D. Petrum, postquam ex titubatione trina negationis,
quasi ex gravissimo sopore emerfit, multò magis idoneum fuisse, tum ad suos
Collegas fluctuantes confirmandos, tum ad fratres dispersos in Ecclesiam re-
vocandos, ut ibidem resurrectionem Domini præstolarentur. Undè con-
cludit; Istud privilegium soli Petro ob imminens scandalum Crucis, factum
esse.

2. Ne omnia repetamus, quæ hac de re jam diximus, suf-
ficiet hîc B. Hieronymi testimonium afferre, cujus, ut ar-
bitror, autoritas autoritati Richerii præponderat. Tradit au-
tem apertissimè S. Hieronymus in hæc verba Matth. 16. *Vade
post me Satana, indeficientem Petri fidem, aliasque prærogati-
vas ad tempus, quo re ipsâ, & ut dicitur, actualiter consti-
tutus est supremus Pastor, scilicet, post resurrectionem Joan.
21. fuisse dilatas, vel saltem tunc maximè perfectas; Prudens*
Lectur

Letor inquit, inquit beatus Doctor, quomodo post tantam beatitudinem: Beatus es Simon Barjona. Et: Tu es Petrus & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam: & porta inferi non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves Regni Cælorum. Et quod ligaveris vel solveris super terram, erit ligatum vel solutum in Cælo, hunc audiat: Vade retro me Satana, scandalum mihi es. Aut quæ sit tam repentina conversio, ut post tanta premia, Satanas appelletur. Sed si consideret qui hoc quarit, Petro illam benedictionem & beatitudinem ac potestatem, & aedificationem super eum in futuro promissam, non in presenti datam intelliget. Aedificabo, inquit super te Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam, & dabo tibi claves Regni Cælorum: OMNIA DE FUTURO. Quæ si statim dedisset, nunquam in eo præva confessionis error invenisset locum.

3. Cæterum ex plurimis testimoniis, quæ lib. 7. adduximus, constat sanctos Patres, Doctores, & Concilia, Christi pro Petro orationem, non solum pro ipso, sed etiam pro eius successoribus factam tradidisse. Et quamvis nonnulli de tempore Passionis illam interpretentur; non tamen ad illud solum tempus restringunt. Ejus fructum ad B. Petri successores transmissum colligitur ex ipsomet mandato illi imposito confirmandorum fratrum. Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Luc. 22. Nam ideo præcipue pro Petro rogavit, ut ipse confirmaret fratres suos, tanquam scilicet supremus Pastor; quod officium, atque adeo etiam indefectibilis fidei privilegium ad successores transit. Notanda est hæc vox, aliquando, quæ frequentius significat tempus non proximum, quale erat tempus præcedens Christi resurrectionem, sed remotum. Ac re ipsa non apparet tempore illo intermedio inter mortem & resurrectionem Salvatoris Petrum confirmasse fratres. Accedit quod multo major erat necessitas confirmandorum à Petri successoribus successorum aliorum Apostolorum, quam Apostolorum ipsorum à Petro; atque adeo si Christus Discipulis suis providit confirmatâ Petri fide, inunctoque illi officio sustentendæ aliorum fidei, multo magis futuris fidelibus, utpotè minoribus donis præditis, prospicere necessum erat, obtentâ supereminis illorum Pastoribus fide non deficiente. Nec solum tempore passionis tentandi erant Apostoli; atque adeo non illo solo tempore indigebat Petrus Christi oratione & auxilio,

(ut

568 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
(ut non deficeret fides ejus) aut alii Discipuli confirmatione
Petri: quamquam, ut dixi, longè minùs erat illis, quam
eorum successoribus necessaria confirmatio in fide.

4. Occurret fortassè aliquis ex Richerio, vocem illam,
aliquando, non posse ad tempus longè distans referri, quando-
quidem conjuncta est cum ista, *conversus* quæ Petri conversio-
nem proximè futuram designat. Verùm, licet duarum illa-
rum vocum secunda primam sequatur, nullà alià intermedià,
non tamen unius significatum cum significato alterius tam
arctè conjunctum esse oportet. Potest enim illud, *aliquando*,
referri ad executionem mandati Petro imposito de confir-
mandis fratribus: quod certè mandatum non est executus
statim atque conversus est. Adde quod dicitio illa, *conversus*, seu
dicitio Græca, ἀποσπέρας, illi respondens in pluribus sacræ Scrip-
turæ locis accipitur, non pro conversione à peccato, sed
pro conversione ad aliquam personam, quâcum aliquid agen-
dum sit. Ita Act. 9. vers. 40. dicitur Petrus *conversus ad corpus*
Tabithæ. Act. 16. vers. 18. Paulus *conversus ad Pythonissam*
Apocal. 1. vers. 12. Joannes *conversus ut videret vocem qua loque-
batur*. Quid vetat igitur in eodem sensu accipi Luc. 22. vers.
32. *conversus confirma fratres*, id est, ad ipsos te convertens, ad
ipsos attendens? Præsertim cum nondum B. Petro prædictum
fuisset futurum ejus peccatum; adeoque non videretur op-
portuna conversionis à peccato mentio.

5. Herclè, subjungit Richerius, si solus Papa, non Ecclesia col-
lectivè sumpta est infallibilis: insurgit Paulum gravissimè peccasse Galat. 2.
cum demonstrat Petrum idèd fuisse reprehensibilem, quod ad veritatem Evange-
lii minimè ambularet, quæ verba, inquit, valde notanda sunt. At Her-
clè, id non insurgit. Num enim Paulus erat Ecclesia col-
lectivè sumpta? An Petrus totam Ecclesiam, tanquam ejus
caput non potiùs repræsentasset? Si superioris tantum esset
reprehendere, sola vero Ecclesia collectivè sumpta, ut fate-
tur deinde Richerius, summo Pontifice superior est, non
potuisset Petrus nisi à Concilio generali corripì. At, inquit
Richerius, isthac reprehensio appellationi æquipollet; Quomodò ali-
quem reprehendere idem est, quod appellare ad Concilium?
Quia, inquit, si D. Petrus cum temporis B. Paulo retè momenti obstiteret,
non dubium est, quin Ecclesia in Concilium congregata distidium inter illos
suber-

subortum diremisset : ut paulo ante controversiam super observatione legalium deciderat, Act. 15. Idem igitur est ita esse affectum, ut, si quis reprehendenti non obtemperaturus sit, interponenda censetur appellatio, etiamsi ne minima quidem verisimilitudinis umbra sit, quod in mentem venerit appellandi cogitatio. Idem, inquam, est atque appellare ad Concilium. Ita, inquit, quia B. Petrus superiorem alium non habebat. Quæ jurisprudentia correctioni fraternæ vim appellationis tribuit : ut quisquis fratrem corripit, ad ejus superiorem appellare censendus sit, si correptus rectè monenti obstiterit ?

6. Repones ita de B. Paulo præsumendum, quia de fide agebatur, quam sanam integramque conservari totius Ecclesiæ intererat. Sed quidquid sit de illa reprehensione, de qua variæ sunt inter sanctos Patres, & Ecclesiasticarum rerum Tractatores sententiæ, etiamsi vera esset illorum opinio, qui Petrum peccasse sentiunt; certum est ipsum in fide non errasse, multò minus aliquid contra fidem aut bonos mores statuisse. Illum omninò impeccabilem fuisse non contendimus; atque adeò fraternâ potuit indigere correctione : sed ita erat confirmatus in gratia, ut temerarium sit eum peccati mortalis, qualis fuisset hæresis, reum facere, aut supponere ipsum B. Paulo rectè monenti obstiturum contra fidem. Accedit quod Concilium *Jerosolymitanum omnium Apostolorum, ut vult Richerius num. 6. & Presbyterorum consensione, ac suffragiis concluderat, quod spectabat ad observationem legalium, circa quam supponitur peccasse Petrus. si ergò D. Petrus tum temporis B. Paulo rectè monenti obstisset adeò contumaciter, ut Ecclesia in Concilium congregata, dissidium inter illos subortum dinimere debuisset, Petrus fuisset manifestus hæreticus, atque in eo casu, secundum quorumdam sententiam judicio Concilii Generalis obnoxius; ex qua exceptione particulari, non potest constitui generalis subjectio, sine vitio illo, quod Richerius & Launoïus defensoribus auctoritatis Papæ tam sæpè quàm immeritò tribuunt, nempe fallaciæ à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter.*

7. Suspecta sunt dona, quæ ab inimicis offeruntur. Quamobrem non satisfaciet summo Pontifici, quod ei Richerius concedere videtur in finem numeri sexti. Etsi enim profiteatur se illa adjungere pro *ampliacione favorum;* magis tamen tendunt

Cccc ad

ad restrictionem jurium. Non fatetur D. Petrum *singulares personas*, aut *Ecclesias disgregatas* posse in fide per *sacra Scriptura* aut *Canonum interpretationem* roborare; quod probat exemplo D. Hieronymi; & posse ad Sedem Apostolicam confugere oppressos, sicut factum legimus à Theodoro & aliis; nisi ut, cum in hoc liberalis visus fuerit, injustus non appareat, dum Romanum Pontificem Ecclesie universali seu Concilio sine ipso congregato subijcit. Et per fugium ad sanctam Sedem ab appellatione ad ipsam distinguit; ut ejus potestatem simplicem charitatis sollicitudinem esse insinuet. Possemus nihilominus fructum ex illius favore percipere, nisi magis liberet, eum ex arbore ipsa colligere. Sanctus Hieronymus in verbis, quæ Richerius refert, testatur, se post Damasi responsionem fore securum. Nec eam securitatem in Damasi peritia, sed in officio Pastoris reponit; *A Pastore presidium ovium flagito. Discerne si placeat, non timebo tres Hippostas dicere, si jubetis.* Certè si Petri successor non solum, *singulares personas*, sed etiam *Ecclesias disgregatas* potest in fide per sacra Scripturæ Canonum interpretationem roborare; idque non tamquam Doctor privatus, sed ex proprio officio, in maximo verfabitur periculo Ecclesia universalis, quæ non nisi ex Ecclesiis particularibus constat, nisi certa & tuta sit ejus interpretatio, cum non ita facilis sit Conciliorum generalium Congregatio, aut omnium Episcoporum consensus ad corrigendos ejus errores.

8. Itaque lentum periculo remedium parat Richerius num. 3. ubi ait; *Quintum principium* indicat, frequentem celebrationem Synodorum, absolute & simpliciter necessariam ad Ecclesiam melius sanctiusque regendam. Verba illa, *absolute & simpliciter necessariam*, à sequentibus temperantur, scilicet ad Ecclesiam melius sanctiusque regendam; ideoque utilitatem potius Conciliorum, quam absolutam eorum necessitatem inducunt. Sæpè autem professi sumus, nos Concilia Generalia dum congregari possunt sine schismatis, aut alterius gravissimi mali periculo, Ecclesie utilissima putare. Sed absolutam non esse illorum necessitatem probat experientia trium primorum sæculorum, & aliorum quorundam. Richerium parùm juvat, quam affert ex Aristotele, ratio. *Et si enim lege, quam absoluto unius imperio gubernari multo præferet, quoniam lex instar Dei, amore, odio, aliisque affectibus humanis caret, id perinde le-*
gibus

gibus Pontificiis, atque Synodalibus convenit. Cùm enim Leges generales ponuntur, illarum conditores bonum publicum, atque ipsam rerum justitiam attendunt: Judex verò, dum de singularibus negotiis sententiam fert, aliquando amore, aliquando timore inflectitur, ut personarum potiùs, quàm justitiæ rationem habeat. Melius est igitur, ut in ferendis sententiis non proprium arbitrium, sed leges sequi teneatur.

9. Quoniam autem Richerio placuit ex Aristotele Conciliorum Generalium necessitatem confirmare, ostendendum est ex Aristotelis sententia contrarium potiùs sequi; cùm doceat, leges ab uno vel à paucis, non à magna multitudine condendas; atque adedò, si Gentilis illius Philosophi auctoritati standum esset, non forent congregandi in Concilium Generale totius Orbis Episcopi. Id nominatim tradit lib. 1. Rethoric. cap. 1. inter princip. & med. simulque discrimen, quale modò dicebamus, inter Legem & Judicem statuit, unde patet à Richerio contra ejus mentem allegatum. *Maximè igitur, inquit Aristoteles, convenit rectè latis Leges, quacunque possunt, omnia ipsas distinguere, & quàm paucissima relinquere iis qui judicant. Primum; quia FACILIVS EST VNUM HABERE, (nota unum habere) & paucos quàm multos qui bene existiment, & possint legem ferre, ac sui conformare. Deinde Legum lationes ex longi temporis considerationibus sunt: ac judicia derepentè, ut difficulter rectam habeant justitiæ & utilitatis rationem illi qui judicant. Atque judicium non est de rebus singularibus, nec de presentibus, sed de futuris & de universalibus: at concio, & Judex de presentibus ac definitis judicant, quibuscum & amor & odium & propria utilitas conjuncta sæpenumero est, ut non amplius possint perspicere satis id, quod verum est, sed obscurè judicium propria jucunditas vel molestia. Ac de aliis quidem, quemadmodum dicebamus, oportet quàm paucissimis efficere. Dominum disceptatorem.*

10. Canones prædicant Galli, ut hîc Richerius, quasi verò ipsi soli Canones observent, Papa è contra Canones destruat. Meminerunt summi Pontifices sententiæ S. Gelasii in epist. superiori cap. citatâ; Uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesia probavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam, quæ & unamquamque Synodum suâ auctoritate confirmat, &c. Sed quod ait Richerius, antiquitùs nihil quidquam absque

cilio & moderatione Aristocraticâ statutum fuisse, non est usquequaque verum. Certum est Romanum Pontificem gravia negotia cum Episcoporum consilio tractare solitum, sed falsum est ipsum in Generali Concilio Decreta Ecclesiastica semper edidisse; Hoc testantur epistolæ Decretales à Dionysio Exiguo, cujus Codicem jam olim suscepit Ecclesia Gallicana, collectæ, & quarum nonnullæ ad Episcopos Gallicanos conscriptæ sunt. Nam vel illæ nullius Synodi, aut Episcopi deliberantis meminerunt (undè conjicitur antiquiores etiam Pontifices nihil quidem absque consilio, sed tamen multa sine Concilio statuisse, atque tunc tantum Episcopos convocasse, cum Romæ illorum copia erat, ac temporis opportunitas sinebat) vel sicubi in illis Decretalibus fratrum, idest Presbyterorum, vel si vis, Episcoporum, sit mentio; illæ nihilominus Pontificis Romani autoritatem aut solam aut longè præcipuam exhibent. Indubitatum est ad minus summos Pontifices plurima eaque gravissima sine Concilio Generali, ac sine moderatione Aristocraticâ aliarum Provinciarum statuisse, ac statuta illa in tota Ecclesia robur obtinuisse. Undè licet Richerio concederemus antiquitus nihil quidquam absque Concilio Romano, & moderatione Aristocraticâ Episcoporum specialis Provinciæ Romanæ statutum fuisse; fateri cogeretur Romanum Pontificem cum suo Concilio speciali Ecclesiam rexisse. Cumque id diffiteri non possit, ejusque propositio, de Concilio Oecumenico accepta, evidenter falsa sit; Tacitè recedit à suo principio; & causâ juxta proprias suas probationes cadit, si quidem Ecclesiæ regimen in eo sensu Aristocraticum dicit, quia per Concilia Generalia regi debet.

II. Scimus quidem, quod ait Richerius, Hincmarum Archiepiscopum Remensem, aliosque Episcopos, quos ille in suas partes traxerat, suppositis antiquorum Pontificum epistolis parem cum aliis, quæ Conciliorum Canonibus erant consentaneæ, autoritatem non tribuisse; sed scimus Nicolaum I. Papam jus sanctæ Sedis, quod solis illis epistolis non nitebatur, strenuè defendisse, quod testatur Canon. *Si Romanorum Pontificum Decreto, ceterorum opuscula Tractatorum approbantur, vel reprobantur; ita ut, quod Sedes Apostolica probavit hodie, teneatur acceptum.*

tum, & quod illa repulit, hætenus inefficax habeatur, quando potius qua
 ipsa pro Catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro variis & multisariis Eccle-
 sia necessitatibus, & fidelium moribus diverso tempore scripsit, omni debent
 honore præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet opportunitatibus discre-
 tione vel dispensatione Magistræ reverenter assumi? Canon autem. Omnia,
 25. quæst. 1. à Richerio etiam citatus, & S. Damaso suppo-
 situs est, & valde obscurus; Difficile namque capitur quid in-
 telligatur per Decretalia de Ecclesiasticis ordinibus & Canonum promulga-
 ta disciplinis, quæ sub gravi comminatione custodiri jubet. Quid-
 quid sit, evidens est. Primò, illius Canonis scopum esse, ut
 Decretalia summorum Pontificum executioni fideliter de-
 mandentur. Secundò, licet Canonum fiat mentio, non ta-
 men negari, quin Decreta Pontificia exequenda sint, etiam-
 si Conciliorum Generalium Canonibus non fuerint roborata.
 Sic enim supponitur loqui Damasus; Omnia Decretalia, &
 conciliorum Decefforum nostrorum Constituta, quæ de Ecclesiasticis Ordinibus &
 Canonum promulgata sunt disciplinis, ita à vobis & ab omnibus Episcopis,
 & cunctis generaliter sacerdotibus custodiri debere mandamus; ut si quis in
 illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. Sed Hincmarum
 summo Pontifici paruisse, vidimus lib. 3. Imò receptas post-
 modum in Gallia Decretales illas antiquas quantumvis suppo-
 sitas constat, nec diffidentur ejus Nationis Scriptores.

12. Odiosa sunt & temeraria Richerii verba num. 6. &
 hoc num. 8. proposita; Romanus Pontifex, qui est Caput ministeriale,
 universalem Ecclesiam inconsultam, dissentientem, invitam, vel inauditam
 obligare nequit. Ecquando enim legitimus Pontifex universalem
 Ecclesiam inconsultam, dissentientem, invitam, vel inaudi-
 tam cogere voluit? Repugnarunt aliquando & aliquandiu
 Episcopi quidam, vel quædam Provinciæ Ecclesiasticæ; (quis
 enim in tanto hominum & morum varietate concordiam om-
 nibus numeris perfectam, & Paradisi propriam in terra spe-
 ret?) Ecclesia verò universalis nunquam visa est, nunquam
 videbitur repugnare Pontifici, nisi aut schismatico, aut incer-
 to: frustra quæ defudant Scriptores Gallicani ad dirimendum
 chimericum certamen. Chimericum dico, si in altera com-
 parationis parte ponantur omnes Episcopi, ut poni necesse
 est, si Concilium verè Generale futurum sit, in altera Pon-
 tifici solus.

13. Quàm alienus sit à D. Augustini mente sensus, qui ejus verbis relatis dist. 4. Can. In istis à Richerio, & ab aliis quibusdam, tribuitur, ostendimus lib. 2. Undè debile ponit Libertatis Ecclesiasticæ fundamentum Richerius, dum eam collocat in necessitate acceptationis legum, ut valeant ligare. Nulla unquam imposterum nova lex obligaret, si Ecclesiæ universalis consensus expectandus esset. Nam quæ poterit hodie lex constitui, quæ ab universis Provinciis statim acceptetur, imò à majori parte? Si interim Gallia suas libertates, suosque mores opponat statutis sibi non arridentibus, inutilis erit potestas condendarum legum: tantum enim temporis in postulando omnium consensu consumetur, ut in aliis Provinciis legis peritura sit autoritas, dum aliæ deliberabunt. Nec enim omnium Episcoporum sine Presbyterorum, curam animarum habentium, consilio suffragium sufficiet: quia Richerius num. 5. *Senatum aut consilium nativum Ecclesiæ à Domino institutum, vocat, non modò Episcopos, verum etiam omnes Presbyteros, curam animarum habentes.* Imò cum Laici pars sint, licet minus præcipua, maxima tamen Ecclesiæ Catholicæ, non debent ab ejus libertate excludi, atque adeò *inconsulti, dissentientes, invitati vel inauditi obligari nequebunt. Quicumque enim, ut ait B. Paulus ad Gal. 3. in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judæus, neque Græcus: non est servus, neque liber: non est masculus, neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.* Num præcluderetur schismati via, ut vult Richerius, postulato totius Ecclesiæ consensu ad conferendam legibus vim obligandi? Nonne potius innumeris dissentionibus præberetur occasio?

14. De Hincmari Remensis mente circa Decretales, ante Concilium Nicænum editas, jam satis disseruimus. Bene conclusisset, ut ait Richerius, illas *exigua esse fidei, propterea quod Sacris Canonibus minimè concordarent, si fides ad facti veritatem, non ad eorum qui scripsisse supponuntur, autoritatem referatur.* Illa enim contrarietas signum erat suppositionis. Concilia namque tot tamque insignium Pontificum Decreta, vel ob ipsorum sanctitatem, & ad Apostolorum tempora vicinitatem, etiam seclusà illorum potestate, sine urgentissima gravissimaque necessitate, tantillum immutare, nedum evertere, piaculum duxissent. Verumtamen, ut alibi ostendimus,

ex eo quod illæ epistolæ, quas veneratione dignas fatebatur, non essent de Canonibus promulgatæ, Hincmarus illas non magni esse roboris legitimè non concludebat.

15. Immeritò concludit Richerius; *Istinc autem planè dignoscitur, quo jure Majores nostri Galli usi fuerint; quasi verò Hincmarum, & Episcopos, quos ille ad se traxerat, generaliter majorum suorum nomine debeant Galli censere. Certè dum tot laudibus à summis Pontificibus, & à Scriptoribus Ecclesiasticis celebrata est Ecclesia Gallicana, non intelligebantur eo nomine Hincmarus, & alii quidam, qui sanctæ Sedi pertinacius resisterunt, sed tot tantique alii Præsules, atque omnium ordinum Viri, pietate atque erga sanctam Sedem reverentiâ & obedientiâ maximè conspicui, quorum laudes injustè sibi usurpant, qui ab eorum vestigiis quàm longè exorbitant. Sed cur Gallicani Antistites Hincmarum virum admodum durum & pertinacem, ne quid gravius dicam, ejusque sequaces, sanctæ Sedis auctoritatem occasione Decretalium suppositarum, imminuentes, tanquam Majores suos venerentur potiùs, quàm sanctum Irenæum, sanctum Avitum, sanctum Cæsarium & alios, tum antiquiores, tum recentiores, ac eos ipsos, qui prædictas Decretales amplexi sunt, quique, si circa facti veritatem erraverunt, nihilominus auctoritatem summi Pontificis agnoverunt; cumque ob suam pietatem commendatione digni sint, non est temerè despicienda illorum præsertim circa jus, sententia.*

16. Sextum principium istud ponit Richerius n. 9. *Plenitudinem auctoritatis Pontificiæ defini, primò ad Ecclesias particulares per mundum dispersas, sed nequaquam ad Ecclesiam universalem in Concilium congregatam: secundo, ad executionem, interpretationem, & dispensationem, minimè vero ad institutionem Canonum, nisi per se aut per Legatos suos Concilio præsideat, atque omnium Patrum suffragia & consensum subducatur. Eadem Richerii, aliorumque nonnullorum Gallorum propositio sæpiùs repetita, eandem sæpiùs cogit repetere responsionem. Quærerem à Richerio an Papa possit omnes Ecclesias particulares per mundum dispersas obligare: an aliquas tantùm? si aliquas dumtaxat, quærerem quas, & cur illas, non item alias? Cur non Gallicanas inter alias? si omnes: cur non universalem? Quandoquidem Ecclesia universalis nihil est aliud, quàm omnes Ecclesiæ par-*

tiam

576 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
ticulares per mundum dispersæ. Perinde enim est, ut omnes
Ecclesiæ particulares per mundum dispersæ errorem fidei con-
trarium suscipere possint; ac si Ecclesia universa posset errare.
Ut enim sæpè declararunt Præsules Gallicani & Schola Pari-
sienfis, infallibilitas non convenit Ecclesiæ tunc tantum, quan-
do est in Concilio Generali congregata. Imò nec Concilium
Ecclesia universalis est formaliter, sed representativè tantum.
Plus autem est Ecclesia universalis formaliter, quam pars ejus,
quantumvis præcipua, totiusque corporis representativa, juxta
fundamentum à Richerio in ipso limine positum, quod vo-
cat vulgare, atque indubitata fidei axioma, nimirum Deum & naturam,
prius atque immediatius ad totum suppositum, quam ad aliquam partem suppo-
siti, quamvis nobilissimam, intendere.

17. De potestate condendorum Canonum, seu legum Ec-
clesiasticarum videnda sunt ea quæ diximus lib. 6. & suprâ de
Decretalibus in Codice Dionysiano contentis. Quod addit
Richerius, eo solùm in casu Papam de Synodorum Decretis
dispensare posse, quo ipsummet Concilium, si esset congre-
gatum; ita verum est, si intelligatur Papam sine justa causa
non debere dispensare; idque indicat vox illa, *violenter*, in
testimonio Sancti Leonis I. à Richerio relato ex Can. *Privilegia*.
2. causa 25. quæst. 2. *Dispensatio*, inquit, *nobis credita est, & ad*
nostrum tendit reatum. si paternarum regule sanctionum nobis consentientibus,
vel negligentibus violenter. Idem etiam apertè significat S. Bernar-
dus lib. 3. de consid. ad Eugenium cap. 10. à Richerio citatus.
Neuter autem Pontifici potestatem in Conciliorum Genera-
lium Canones negavit: imò suprâdicta verba scripsit S. Leo,
dum Canonem Concilii Oecumenici, scilicet Chalcedonen-
sis, 28. abrogavit, ut in origine videri potest, scilicet Sancti
illius Pontificis epist. 54. Dices fortasse, sanctum Leonem
Concilii Generalis Chalcedonensis non impugnasse Canonem,
nisi ut Concilii etiam Generalis, Nicæni scilicet sextum Ca-
nonem propugnaret, ac suam cuique Patriarchæ & Exarcho
jurisdictionem conservaret. At, qui Judex est inter duo Con-
cilia, num in illa necesse est habeat jurisdictionem, & supe-
rioritatem? Repones, Nicænum Canonem majoris fuisse au-
toritatis, quam Chalcedonensem: quia ille communi consen-
su; iste absentibus Legatis Romani Pontificis conditus fue-
rat.

rat. Atqui, cum Concilia posteriora prioribus absque dubio derogare possint, in iis quæ ad solam disciplinam pertinent, quid prohibuit quò minus Chalcedonense derogaret Nicæno, præsertim, cum præcessisset derogatio jam ab alio Concilio Generali, scilicet Constantinopolitano primo Can. 3. nisi defectus consensus Summi Pontificis? Vel ergo Concilium dici Generale nequit; vel Canones condere non potest, absente summo Pontifice, vel Concilium sine summo Pontifice minorem habet potestatem, quàm cum summo Pontifice; atque adeò non habet supremam, & consequenter summus Pontifex hujusmodi Conciliis sine summo Pontifice congregatis non suberit, quippe qui jam nec primum nec secundum in Ecclesia gradum obtineret, quod est contra Ecclesiæ doctrinam.

18. Sanctus Bernardus, ut ex verbis à nobis supra relatis constat, etiam dum Pontificem suâ potestate non rectè uti putabat, potestatem tamen ei non deesse confitebatur. Zosimi etiam, cujus rursus meminit Richerius, veram sententiam supra explicuimus, ex ea nullatenus probari potest, quod intendit Richerius, scilicet eo solùm in casu Papam de Synodorum Decretis dispensare posse, quo ipsummet Concilium, si esset congregatum. In eo enim sensu quo loquebatur Zosimus, eadem fuisset ejus sententia de Concilio Generali, (si quidem de illo cogitasset, quod ex ejus verbis nullo modo colligitur) atque de Sede Apostolica.

19. In his duobus articulis, inquit Richerius, (scilicet in autoritate Pontificia in Ecclesiis particulares, & in executione, interpretatione, & dispensatione Canonum) *Status Monarchicus Ecclesia, sive plenitudo jurisdictionis Papalis potissimum consistit: non autem in absoluta potestate, quam contra jus divinum & naturale, plerique recentiores in Ecclesiam invehere nituntur. Absit ut potestatem aliquam contra jus Divinum & naturale summo Pontifici tribuamus; sed contra jus Divinum & contra Ecclesiasticam traditionem esse putamus, negare summum Pontificem, Canones, seu leges Ecclesiasticas instituere posse, etiamsi per se, aut per Legatos suos Concilio non præsideat, & omnium Patrum suffragia & consensum subducat. Credimus etiam summi Pontificis esse, non Richerii, aut ejus Sectatorum, discernere, an dispensare*

D d d d

con

578 TRACTATUS DE LIBERTATIBUS,
conveniat : putamus præterea ejus legibus , si ab omnibus
Ecclesiis particularibus per mundum dispersis obtemperetur,
ad quod eas teneri fatetur Richerius , ab Ecclesia universali
obtemperatum iri.

20. Contradicit sibi Richerius , cum absolutam potestatem
summi Pontificis à recentioribus in Ecclesiam inveni ait , quæ
verba novitatem significant , & tamen postea ad tempus transla-
tionis Imperii ad Francos , præcipue autem ad tempora Gre-
gorii VII. refert. Si quidem verum esset Pippinum , Carolum
Magnum , aliosque Francorum Reges , tot Capitularia & le-
ges Ecclesiasticas suâ præcisè autoritate condidisse , ut inani
conatu probare contendit Baluzius , mirum est quomodo po-
tuerit tunc temporis absoluta autoritas omnia decernendi , sum-
mis Pontificibus accrescere.

21. Launojus non tam defudavit in vindicando Principibus
sæcularibus jure convocandorum Conciliorum (licet ex quo
Concilia Generalia haberi cœperunt nunquam Episcopi in
unius Principis ditione fuerint) nisi ut tantundem jus Summi
Pontificis imminueret. Richerius verò asserit , quod historiæ
studiosi observabunt , *Papam regulariter & ordinariè jus habere con-
vocandarum Synodorum Generalium ; causamque addit , quæ Princi-
pibus sæcularibus non convenit ; Quatenus , inquit , potestatem
habet super Ecclesias particulares disgregatas per Orbem terrarum.* Quamquam
autem Richerius in fine numeri 12. jus congregandorum Con-
ciliorum Generalium Imperatoribus tribuat , tamquam Legis
Divinæ , naturalis & Canonice executoribus ; tamen jus il-
lud Pontificibus quoque vindicat hoc numero 9. verbis modò
relatis ; atque adeò ejus testimonio compensari posset auto-
ritas Launoii , si secus sensisset. Videtur enim Launojus à
Richerio hausisse pleraque alia suæ adversus sanctam Sedem
doctrinæ principia , & animum in Curiam Romanam infen-
sum ; atque adeò ut Magistrum habuisse.

22. Hactenus dicta sic concludit Richerius , *Summa hujus dis-
putationis est , à statu Monarchico Ecclesia , unitatem , ordinem , cum efficaci
executione Canonum , procedere : à regimine autem Aristocratico , sanctissimum
consilium , atque infalibilem providentiam & decisionem ; quæ quidem Respu-
blica Christiana in perpetuam ædificationem , & non in destructionem governa-
tur.* Si status Ecclesiæ Monarchicus est , quia uno capite vi-
sibili,

sibili, Christi Vicario regitur, & ab illo statu Monarchico Ecclesiæ unitas procedit; oportet ut omnes Ecclesiæ particulares per mundum dispersæ illi subsint, non solum quatenus particulares & dispersæ, sed etiam quatenus inter se communicantes & conjunctæ. Caput enim præsidet manibus, pedibus, cæterisque membris, non disjunctis atque dispersis, sed in unum corpus compactis atque coordinatis. Si Ecclesiæ Ordo à statu Monarchico procedit, oportet ut Monarcha, qui primus est in illo ordine, sit regula & mensura cæterorum, atque aliis credendi vivendique normam præferat, ut à capite in cætera membra spiritus, motus, & sensus derivantur.

C A P U T V.

In quo agitur de potestate Principum politicorum; & respondetur argumentis contra Monarchiam Ecclesiasticam.

Ad numeros 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. Richerii.

1. **V** Sque ad numerum 10. Richerius egit de potestate Ecclesiastica: hic de politica tractare incipit. *Septimum, inquit, (scilicet principium) docet Ecclesiam sumptam pro cætu fidelium, sive pro Christiana Republica, unico & solo capite ac fundamento essentiali Christo Domino esse contentam: nihilominus, in ratione exercitii atque executionis regiminis ejusdem Christiana Republica, à duobus, Pontifice scilicet, & politico Principe differenter gubernari. Principium istud, principium schismatis est, nisi sanè explicetur. Dum de diversis politiarum formis seu speciebus agitur, illarum differentia attenditur penes illos, à quibus visibiliter regitur: alioquin, ut supra dicebamus, unica esset totius mundi politix forma, scilicet Dei supremi rerum omnium moderatoris Monarchia. Itaque schismati via aperitur, si regimen Ecclesiasticum ex æquo penes duo capita, Pontificem scilicet, & politicum Principem reponatur. Si uni Ecclesiæ corpori duo capita præfiguntur, monstrum efficitur horrendum.*

2. Responderet fortasse Richerius, se illis executionem tantum regiminis Reipublicæ Christianæ tribuere. Penes quem

D d d 2

ergo

580 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
ergo erit potestas principalis. Penes totam Ecclesiam, inquit.
Atqui monstrum adhuc horribilius fingis. Tot enim in Eccle-
sia Capita constituis, quot sunt viri & mulieres; ac regimen
Ecclesiae adscribis omni Democratiâ pejus. A regimine enim
Democratico saltem mulieres excluduntur: si autem Ponti-
fex & Princeps ita se habent, ut in rebus Ecclesiasticis Pon-
tifex Principi præferatur, malè ex æquo collocantur. Dum
enim alter alteri subest, uni tantum convenit Capitis nun-
cupatio.

3. Quas autem affert probationes, quamque adhibet ex-
plicationem, eâ suaderent, ipsum ita intellexisse, ut Pon-
tifex esset caput in spiritualibus, & Princeps politicus in
temporalibus; ac præterea juris Divini, naturalis & Cano-
nici executor esset. Juxta illam distinctionem loquitur Can-
non. *Duo sunt*, dist. 92. quo in Canone præponitur Pontifex
Imperatori. Sic enim incipit; *Duo sunt quippe, Imperator Auguste,*
quibus principaliter HIC MVNDVS REGITVR, autoritas sacra Pontificum
& Regalis potestas (non dicit Ecclesiam, sed mundum his duo-
bus regi) in quibus tantò gravius pondus est Sacerdotum, quanto etiam
PRO IPSIS REGIBVS hominum in Divino sunt reddituri examine rationem
..... Nosti itaque inter hæc EX ILLORVM TE TENDERE IUDICIO;
non illos ad tuam redigi posse voluntatem, &c. Canon autem *Principes* 23.
quæst. 5. docet quæ sint Principum partes circa disciplinam
Ecclesiasticam; *Principes sæculi nonnunquam intra Ecclesiam potestatis ad-*
epta culmina tenent; ut per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam nu-
niant. Caterùm intra Ecclesiam potestates necessaria non essent, nisi, ut quod
non prævalet Sacerdos efficere PER DOCTRINAM SERMONEM, potestas
hoc impleat per disciplina terrorem.

4. Juxta eandem distinctionem dixit Christus ipse *Matt.*
22. Reddite quæ sunt Casaris, Casari: & quæ sunt Dei Deo; hanc-
que distinctionem confundendam non esse bene monet Ri-
cherius. Benè etiam n. 11. probat potestatem Principum in
temporalia, nisi quòd ei nimis indulget, ut ex iis, quæ to-
to libro 4. dicta sunt colligitur v. g. cum locum D. Bernar-
di ex cap. 4. lib. 4. de consid. ad Eugenium, contra men-
tem illius Sancti interpretatur, ut *Ecclesia jus habeat tantum in-*
nuendi, docendi, & suadendi, quando Princeps politicus gladio uti debeat ad
gloriam Dei: quam interpretationem non patiuntur verba S. Ber-
nardi.

hardi. Non enim gladium materiale Pontificis esse diceret, & ad nutum ejus evaginandum, si aliam non haberet circa illum autoritatem, nisi quæ perito cuilibet competat, scilicet, *inveniendi, docendi, & suadendi*. Tuus ergo & ipse, inquit S. Bernardus, *tuus forsitan nutu, etsi non tuâ manu evaginandus: uterque ergo Ecclesia, & spiritualis scilicet gladius & materialis*.

5. Quod autem eodem num. 11. monet Richerius, etiam si vera esset eorum sententia, qui Principes in temporalibus potestati Ecclesiasticæ indirectè subesse arbitrantur, ab ea tamen scribenda esse abstinendum, verum fortassis esset, nisi scribere cogeret contraria Comitiorum Cleri Gallicani declaratio, & nisi metuendum esset, ne Principes, quorum multi Censuras Ecclesiasticas parùm reformidant, se in Principatu, qui ipsis omnium maximè cordi est, tutos omninò esse putantes, nullius mali temporalis metu cohibiti, quidvis audendi facultatem sibi esse existimarent. Cæterùm constat ex lib. 4. quàm malè suas rationes inerat Richerius, cum duotantum sibi objicit, quæ ipse potissima putat, licet reverà inter omnia ultimum ferè locum mereantur.

6. De potestate Principum in condendis legibus ad Divini, naturalis, & Canonici Juris executionem, de qua Richerius agit num. 12. nos fusè lib. 11. Hic tantùm advertimus, quod jam notaverat Illustrissimus D. Petrus de Marca lib. 2. cap. 10. §. 7. id quod Constantinus Magnus Episcopis dicebat, referente Eusebio lib. 4. cap. 24. de vita illius Imperatoris; *Vos intra, ego autem extra Ecclesiam à Deo Episcopus constitutus sum, aliam posse habere sententiam, quàm quæ à Richerio assignatur; sic enim habet Textus Græcus, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τῶν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας ἐστέ, ἐγὼ δὲ τῶν ἐντὸς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθιεσμένος ἐπισκοπῶν ἐν τῆς ἐκκλησίας; quæ sic verti possent; Vos quidem eorum qui sunt intra Ecclesiam, ego autem eorum qui sunt extra à Deo constitutus Episcopus sum. Imò de personis potius, quàm de negotiis loqui Constantinum, licet ejus verba nudè sumpta de alterutris possent intelligi, suadent quæ sequuntur. Addit enim Eusebius; Itaque cum quæ loquebatur eadem mente secum cogitaret, animum in omnes, qui ejus suberant Imperio, intantum habuit: hortatus pro virili, ut piam omnes vitam excolerent. Deindè caput sequens inchoat his verbis; Hæc etiam ratione adductus est, & rectè sanè, ut frequentibus legibus & Edictis præciperet omnibus, ne Idolis*

582 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
immolarent, nec oracula curiosè sectarentur, &c. Quidquid sit de supra
relatis Constantini verbis, certum est, pium illum Impera-
torem non de potestate circa res Ecclesiasticas cum Episcopis
contendere voluisse; sed suum pro Religione studium signi-
ficare.

7. Affirmat num. 13. Richerius, *Nativitas Ecclesie Catholicae li-
bertates, sive jus commune à Deo & natura institutum, his octo prologiis
ac fundamentis, tam perspicuè roborari, ut nemo in illud impingere possit,
quin eadem operà legem Divinam, naturalem, & Canoniam labefaciet.* Hoc
quàm falsum sit patet ex illorum proloquiorum examine jam
facto, vel potius ex illorum fundamentorum eversione. De
appellationibus ab abusu, quibus ait hanc labefactionem re-
parari, fusè in libro ultimo dicemus. Sed recolendum est
quod jam libro primo notavimus, non ita esse antiquas liber-
tates Ecclesie Gallicanæ, si Richerius audiendus est; quan-
doquidem ait eas ortas esse ab hujusmodi appellationibus,
quas superiori sæculo natas videbimus; *Hac ratio, inquit, pre-
cedendi Gallosum, originem præbuit Ecclesie Gallicanae libertatibus, ut eas vul-
gò nominant.*

8. Numero 14. quinque sibi objeit. 1. B. Petrum esse
Christi Vicarium; atque aded B. item Petro Christi Vica-
rio congruere, non modò totam jurisdictionem Ecclesiasti-
cam, verùm etiam autoritatem in temporalia, saltem indi-
rectam, & in ordine ad spiritualia. Respondet inæqualem esse
Christi, & B. Petri, potestatem, quod nimis certum est, quàm
ut negari queat. At deficit in via Richerius, nisi ostendat,
B. Petro non fuisse concessam omnem potestatem necessa-
riam ad optimum ovilis ei à Christo commissi regimen; sed
potestatem illam ipsimet ovili traditam, ejus autem solam
executionem Summo Pontifici; nec potestatem temporalem
ullum ordinem habere ad spirituales; vel, si quis sit ordo,
spirituales temporali non præesse. Objicit sibi 2. curam fra-
trum Petro demandatam à Christo Luc. 22. qua videtur ex-
cludi necessitas Conciliorum. Qua de re Lectorem remittit
ad ea quæ scripserat n. 1. Nos quoque tunc circa illum nu-
merum, tum alibi nostram de necessitate Conciliorum sen-
tentiam, & illorum celebrationis desiderium exposuimus.

9. Tribus aliis objectionibus, seu propositionibus, nimi-
rum

rum tertiæ, Ecclesiam in Synodum congregatam, nullum planè jas habere aliquid decernendi, secluso, aut non consentiente Romano Pontifice. Quartæ, Summum Pontificem, omnes Canones universalium Conciliorum ad Ecclesiasticam politiam spectantes, posse ex animi sui sententia antiquare. Quintæ, Papam, non modo habere auctoritatem supra particulares Ecclesias per mundum disgregatas, verùm etiam supra universale Concilium: eique nullo in casu subijcti, unicâ illâ solutione satisfacere conatur, scilicet, Petrum eandem cum Christo non habere potestatem in Ecclesiam; alioquin Ecclesiam non fore liberam. Verùm hæc solutio & minimi momenti est, & si quid habet roboris, provenit ex modo perquam odioso, quo propositiones quarta & quinta expressæ sunt. Quis enim credat posse Summum Pontificem ex animi sui sententia, hoc est, sine causa, Canones Conciliorum universalium antiquare? Quæ autem justa causa esse potest, ut omnes Canones universalium Conciliorum, ad Ecclesiasticam politiam spectantes, antiquentur, Jusque omnino relaxetur, ac novum condatur? Quin etiam tantam sæpè habet politia Ecclesiastica cum fide, ac cum jure Divino & naturali affinitatem, ut impossibile videatur totam politiam immutare sine fidei detrimento, aut Juris Divini vel naturalis violatione, quo casu nulla fore summi Pontificis Decreta nemo non confitetur. Est enim, ut inquit D. Cyprianus lib. de disciplina & habitu virginum, disciplina custos spei, retinaculum fidei, Dux itineris salutis, fomes ac nutrimentum bonæ indolis, magistra virtutis, facit in Christo manere semper, ac jugiter Deo vivere, & ad promissa Cælestia & Divina præmia pervenire. Sed cogitatio antiquandæ totius politiæ, atque novi omnino juris constituendi, adeo est absurda, ut nulli unquam Pontifici venerit in mentem, nulli unquam ventura sit. Alia est æquorum scriptorum sententia, quæ solidis rationibus, non odiosis & absurdis interpretationibus confutanda esset: nimirum posse Summum Pontificem Canonibus Conciliorum Generalium derogare; necessariam esse plerumque causam, ut licitè deroget: non omnes dispensationes illicitas esse nullas: non esse temerè damnandum summi Pontificis factum: non esse insolenter resistendum, etiam cum Superior, rationis, propriæ potestatis, aut justitiæ limites videtur excessisse: sed exponendam veritatem, mediisque convenientibus & opportunis, querendum remedium. Quod etiam quintæ propositioni addit,

584 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
dit, quasi ab adversariis propositum, Papam Ecclesie nullo in
casu subijci, nimis generale est; quia saltem pluribus de Pon-
tificatu contendentibus, si eorum jura sint obscura, Eccle-
siae est, controversiam dirimere. Addunt plerique, Papam,
si laberetur in haeresim, atque in ea obstinate permaneret,
(quod tamen neque accidit unquam, neque unquam even-
turum arbitror) posse ab Ecclesia deponi, aliqui verò, ipso
facto, Pontificatu privatum eo casu esse affirmant.

10. Ratio, quã Richerius impugnat infallibilitatem sum-
mi Pontificis, omnibus omninò potestatibus infensa est, &
ex ea concluditur unumquemque suo arbitrio esse permit-
tendum. *Omnibus, inquit, hominibus est inditum à natura, ut liberi
& beati esse velint: quis autem naturaliter beatus esse potest absque libertate?
At si infallibilitas decernendi in uno & solo habitat Pontifice, nullus in Eccle-
sia conventibus libertatem ferendae sententiae obtinet.* Simili omninò ratio-
cinatione probaretur, neque Concilium Generale debere esse
infallibile, quia tolleretur libertas, atque adeò beatitudo ab
inferioribus Clericis & Laicis, qui multò plures numero sunt
quàm Pastores; ac perinde concludi posset juxta Richerii
verba; *si haec sententia invalescat sequitur Christum extrema quaque passum,
ut Ecclesiam, sponsam, idest universos Christianos despotico Episcoporum, &
Curionum Imperio subderet: quod juri Divino & naturali funditus repugnat.*
Abutitur Richerius libertatis nomine, cum eam quam Christus
sanguine suo nobis acquisivit, scilicet à servitute peccati, & à
jugo legis Mosaicæ, confundit cum libertate à justitia, & ab
obedientia debita illis, quibus ait Luc. 10. vers. 16. *Qui vos au-
dit, me audit; & qui vos spernit me spernit, ac præcipue illi, quem in
tota Ecclesia Vicarium suum constituit.* Pari etiam prætextu
libertatis abolendum esset Regnum, & genus omne Monar-
chiae temporalis.

11. Nihilominùs hæ objectiones ex Richerii judicio non sunt
unius assis. Alia tria enucleat numeris 15. & 16. quæ, ut ipse
ait, aliquid videntur habere ponderis: primum est; *Petrum Pastorem univer-
sali Ecclesia constitutum à Christo Joan. 21. Pascite oves meas: hacq; Di-
vinâ voce, neque Apostolos neque Concilium Generale excludi: omnes enim sunt
oves Christi, proptereaq; à D. Petro, Christi Vicario, pasci debent.* Istud
argumentum plusquam aliquid, hoc est, plurimum ponderis
videtur habere, & habet re ipsâ; præsertim si Sanctorum Pa-
trum

trum testimonio roboretur, quorum testimonia jam alibi retulimus; v. g. sancti Joannis Chrysostomi, qui homil. 3. in Act. Apost. loquens de Apostolis congregatis ad electionem alicujus, loco Judæ proditoris, substituendi docet B. Petrum alios omnes in sua manu, hoc est, in sua potestate habuisse. Euthymii, qui cap. 78. in Luc. hæc verba; *Confirma fratres tuos.* Luc. 22. & cap. 18. in Joan. ista; *Pasce oves meas.* Joan. 21. de Apostolis præcipuè interpretatur, absque distinctione inter ipsos, & ipsorum Collegium. Necdum enim Theologi distinguebant in Apostolis, *collegialiter, & non collegialiter*: S. Bernardi lib. 2. de consid. cap. 8. oves Christi sine ulla exceptione Petro, ejusque successoribus commissas docentis, verbis supra adductis cap. 1. §. 12. Quid ergò? respondet Richerius, Christum illis verbis non aliam dedisse Petro potestatem, quam ministerialem: officium verò Ministri & Dispensatoris esse, mandare executioni præcepta legis Divina, naturalis, & Canonica; sed juxta regulas temperamenti Aristocratici à Deo constituti: ac proinde Petrum, censeri Pastorem, quoad executionem Canonum, verbi Divini prædicationem, & alia ejusmodi, quæ ab ipso, quam ab Ecclesia congregata in Concilium, melius persici possunt.

12. Petrum cum Christo comparatum nonnisi Ministrum, dispensatorem & executorem fuisse jam observavimus; sed Ecclesiæ regimen ita esse institutum, ut summus Pontifex sit tantum Minister, dispensator, & executor eorum quæ fuerint ab Ecclesia in Conciliis Generalibus decreta, nec probavit Richerius numeris 4. 5. & 9. quò remittit, nec probare quisquam potest. Cujus enim Concilii Generalis executores esse poterant B. Petrus ejusque successores ante Concilium Nicænum, hoc est ante annum circiter 325. Illos Conciliorum particularium (quorum etiam paucissima Canones antea ediderant) meros executores non censébit Richerius, quandoquidem illis concedit num. 9. plenitudinem autoritatis Pontificiæ in Ecclesiis particulares per mundum dispersas: negatque solum in Ecclesiam universalem in Concilium congregatam. Legem etiam Divinam & naturalem quis tum temporis interpretabatur? Tota, inquit, Ecclesia, licet dispersa. Quid ergo Episcopi, qui ante illud Concilium vel circa fidem aut legem naturalem vel Divinam Romanum Pontificem consulebant, ejus responsa tanquam dubia & incerta habebant, donec re-

E e e e li

liquorum totius orbis Episcoporum sententiam rescivissent? Unde id habet Richerius? Non id significarunt sancti illi Episcopi.

13. *Secundum argumentum* quod sibi objicit Richerius, ut illud etiam Richerii verbis exprimamus, est, *Ecclesiam congregatam in Concilium, unicam familiam, unicum ovile, unicum regnum, & corpus visibile Christi constituere: ac propterea unicum etiam necessarium habere caput visibile Romanum Pontificem: at monstrum immanè videretur, si unum, atque idem corpus duo suprema haberet capita, nempe Papam & Concilium Generale.* Hæc verba optimam rationem continent, licet non tam exactè propositam. Non enim v. g. dici potest, quod Concilium Generale sit Caput Ecclesiæ congregatæ in Concilium; quandoquidem Ecclesia in Concilium congregata nihil aliud est, quàm ipsummet Concilium. Verumtamen vis rationis satis intelligitur, nimirum Ecclesiæ, cum sit una, unicum caput præesse debere: si autem Concilium Generale esset caput Ecclesiæ, cum ea quoque Dignitas Romano Pontifici competat, duo fore ejusdem corporis capita, atque adeò monstrum futurum. Et quia responderi posset, summum Pontificem esse caput Ecclesiæ dispersæ, non autem in Concilium congregatæ, reponitur, etiam in eo statu, seu Concilium ipsum esse unicam familiam, unicum ovile, unicum Regnum, unicum corpus visibile Christi, atque adeò unicum habere caput, non autem tot capita, quot Episcopos, & ex sententia Richerii, quot Curiones. Quid ad hæc Richerius? Respondemus, inquit, *Ecclesiam esse politiam Monarchicam regimine Aristocratico temperatam: inde autem sequi necessarium, Concilium quoad directionem regiminis, coercionem, & potestatem sancientorum Canonum, supremam habere autoritatem: Petrum verò, quoad executionem, atque exercitium, aut usum clavium erga Ecclesias particulares.*

14. Tantum abest, ut consequens necessarium sequatur ex antecedenti, ut contrarium potius sequatur. Si enim Ecclesia est politia Monarchica, directio regiminis, coercitio, & potestas sancientorum Canonum est penes unum. At, inquit, Richerius, politia illa Monarchica est regimine Aristocratico temperata. Non temperatur, sed destruitur Monarchia, dum autoritas præcipua & principalis pluribus tribuitur, licet absque Monarchiæ præjudicio executio, exercitium, aut usus pluri-

pluribus committi possit. Quis enim v. g. (quod jam notavimus) Rempublicam Venetam appellet politiam Monarchicam, regimine Aristocratico temperatam, licet unico Ducis executio, exercitium atque usus jurisdictionis committatur remanente in Senatoribus autoritate super ipsum etiam Ducem? Aut quis putet Regnum Franciæ politiam esse Aristocraticam Monarchico regimine temperatam; quamvis Senatus, Concilium Regium, aut alia quævis Curia, ex pluribus viris constans, executionem, aut exercitium & usum jurisdictionis habeat, remanente in Rege plenitudine potestatis.

15. Objicit sibi tertio Richerius cap. 20. Concilii Romani à 280. Episcopis sub Sylvestro Papa celebrati relatum 9. quæst. 3. Can. *Nemo*. Hujus quidem Concilii fides suspecta habetur: quia tamen simile Decretum in aliis veris Conciliis legitur, non sunt prætermittendæ aliæ Richerii circa illud responsiones. Sunt autem illius Concilii sive veri, sive suppositi verba prætermittenda; *Nemo judicabit primam Sedem justitiam temperare desiderantem, neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à Populo Judex judicabitur*. Respondet Richerius primò id verum esse, si Papa justitiam temperare desideret. Sed non advertit aliud esse justitiam temperare desiderare, aliud re ipsâ illam temperare. Primus enim modus loquendi jurisdictionis exercitium designat; secundus verò judicii æquitatem ac rectitudinem. Licet ergo subtiliter & rigorosè Decreti illius verba cum Richerio accipiamus, summus Pontifex, etiamsi rectè non judicet, si tamen justitiam temperare desideraverit, à nemine poterit judicari. Quis autem Pontifex se justitiam temperare velle non profiteatur: & si dubitetur num alia sit illius intentio, quis erit secretorum cordis ejus Judex? Quamvis enim de facto malè judicet, à nemine potest judicari, an non justitiam temperare desideraverit.

16. Respondet secundò Concilium istud intelligendum esse de Conciliis particularibus, quale ipsum erat, atque aded verba illa, *neque ab omni Clero*, intelligi distributivè de Clero particulari, non collectivè de Generali Concilio; *Cujusmodi*, inquit, *est Constantiense, aut Basileense*. Si Decretum illud intelligendum est de Concilio particulari, quia in Concilio parti-

588 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
culari editum est, Concilium Constantiense intelligendum
crit de tempore schismatis, quando non constat quis sit legiti-
mus Pontifex; quia is erat Ecclesiæ status tempore Concilii
Constantiensis, quod ea de causa congregatum est, & De-
cretum edidit, ad quod alludit Richerius. Sed de Concilii
Constantiensis Decreto, ac Basileensis confirmatione jam ali-
bi egimus. Cæterum, si de aliqua Ecclesia particulari *Decretum*
esset intelligendum, non de alia sine dubio, quam de Ecclesia ip-
sius Urbis, aut Provinciæ Romanæ. Atqui 280. Episcopi,
cùm non nisi ex pluribus Provinciis convenire potuissent,
Concilii Generalis speciem referrent, & numero plures essent,
quàm qui aliqua Concilia Generalia, & ipsomet, Constan-
tense, nec non qui Basileense, quando Decretum suprâ de-
signatum editum vel confirmatum fuit, constituerunt, me-
minissent Concilii Generalis, si excipiendum putassent, ne
sub nomine omnis Cleri intelligeretur.

17. De reliquis autoritatibus, quæ ex scriptis Romanorum
Pontificum proferuntur & causa 9. quæst. 3. leguntur, non
magnoperè laborat: unico verbo respondet; *Nemini in sua causa*
credendum, nisi conformiter ad legem Divinam, naturalem, & Canonicam lo-
quatur. Temeraria est illa responsio, verbis præsertim ita gene-
ralibus concepta. Non enim nisi temerè de Pontificibus, sa-
pientiâ, doctrinâ, & sanctitate insignibus, quales fuerunt
S. Leo, S. Gregorius & alii, dici aut sentiri potest, ipsos
indebitam cum periculo totius Fidei ac Religionis, autori-
tatem usurpassè. Adde, quod simili modo retorqueri posset,
absurdum esse ex Episcoporum Constantiæ atque Basileæ
congregatorum Decretis in propria causa velle persuadere Pa-
pam subesse Concilio.

18. Numero 17. repetit Richerius quod dixerat num. 1.
Papam per & propter Ecclesiam; non contra, Ecclesiam per, aut propter Pa-
pam existere, undè concludit; Ecclesiam jure divino & naturali providen-
te atque impedire posse, ne Papa in sui destructionem gubernet. Observavi-
mus circa numerum primum confundi à Richerio finem re-
giminis Ecclesiastici cum ipsius subiecto. Regimen & potestas
ipsa summi Pontificis est propter bonum totius Ecclesiæ, sin-
gulorum etiam salutem respicit; sed potestas regendi omnes
& singulos fideles non residet in singulis, neque etiam in
omnibus

omnibus simul, sed in summo Pontifice, tanquam in Monarcha, in Episcopis, tanquam in Principibus, & in aliis Pasto-ribus, tanquam in Magistratibus inferioribus, sicut insinuat B. Paulus 1. ad Cor. 12. vers. 28.

C A P U T VI.

Confutantur responsiones Richerii in num. 18. adversus potestatem Ecclesiasticam circa temporalia.

1. **Q**uod Ecclesiam, inquit Richerius, indirectâ pollere autoritate in temporalia prædicent, verum est per modum doctrinæ, suasionis & exclusionis à communione Ecclesiastica: falsum autem per coactionem, aut Regem atque Principum depositionem. Hoc autem probat, quia Ecclesia neque Territorium, neque usum habet gladii materialis. Si per Territorium significat Richerius, ut vulgò Jurisconsulti, locum, in quo quis facultatem habeat pœnis temporalibus, atque morte etiam corporali malos terrendi, & re ipsâ puniendi, verum est Ecclesiam vi clavium non habere hujusmodi territorium, sed vel propriâ populi liberi electione, vel Principum concessione: at verò si territorium accipiatur pro loco, in quo exercetur jurisdictio quælibet cum coactione, ac pœnarum inflic-tione, habet Ecclesia Territorium, ubicumque versantur homines baptismali caractere insigniti, cum eos ubique cen-suris ligandi habeat facultatem. Si denique Territorium sumatur pro loco, in quo pœna temporalis ad finem spiritualem decerni possit, non proficientibus pœnis spiritualibus, ac deficiente alio remedio, quæstio est. Negat Richerius; affir-mant alii.

2. Sed non est confundendus usus gladii materialis cum Territorio. Utitur enim gladio materiali, qui re ipsâ occi-dit, aut aliàs corporaliter plectit, quod Ecclesiasticis viris non congruit. Dum Concilia Generalia lib. 4. relata, ac no-minatim Constantiense, & Basileense Imperatores, Reges, aliosve Principes deposuerunt, vel deponendos decreverunt, si fidei aut Religioni obessent, non sunt usa gladio materiali,

Eccc 3

Prin-

590 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Principibus bellum inferendo; sed eos, ne gladio materiali in
perniciem Religionis abuterentur, impedierunt. Uterque Ecclē-
sia, & spiritualis scilicet gladius, & materialis: sed is quidem pro Ecclē-
sia, ille verò & ab Ecclēsia exercendus est, ut inquit S. Bernardus, à Ri-
cherio num. 11. citatus.

3. Comparatio quam adducit Richerius, Pædagogi, dis-
cipulos adversus disciplinam obdurescentes bonis paternis ex-
hæredantis, & Ecclēsiæ, Reges aut Principes Christianos
abdicantis, est ex eorum numero, quæ uno pede incedere,
nonaginta novem claudicare dicuntur. Defectus studii vix
tanti esse potest, ut illum exhæredatione punire conveniat;
persecutio contra Fidem & Religionem esset æternæ ruinæ
ocasio, nisi sisteretur. Hæreditas ad studium non refertur,
sed sæpè studium ad hæreditatem: temporalia ad spiritualia,
tanquam ad principaliora, jure Divino & naturali ordinata
sunt; qui ordo pervertitur, dum potentia temporalis non solum
spiritualia bona non promovet, sed in ea etiam grassatur. Pue-
ri habent Patrem aut parentes, quibus & major & latior, quàm
Pædagogo potestas competit, & à quibus castigari efficacius
possunt. Reges & alii Principes supremi nullum alium in ter-
ris superiorem agnoscunt. Pædagogi nullam habent propriè
dictam jurisdictionem in pueros, quos leviter tantum corri-
gere ipsis licet, parentibus, à quibus facultatem illam quasi
delegatam receperunt, filios in sua cura retinentibus. Ecclē-
sia verò supremam in spiritualibus obtinet potestatem, ad
quæ, ut diximus, temporalia, tanquam ad principaliora or-
dinata sunt. Neglectus disciplinæ scholasticæ solis plerumque
discipulis nocet; Fidei ac Religionis impugnatio, non so-
lum Principibus, sed & innumeris eorum subditis. Si disci-
pulorum exemplum condiscipulos trahit, penes Pædagogum
est illorum curam dimittere; Ecclēsiæ, neque Principes, ne-
que Subditos, per Baptisma sibi aggregatos deserere fas est.
Ut disciplina scholastica non violetur, obstat sæpè naturalis
Constitutio. Fidei ac religioni nonnisi ex malitiâ bellum in-
fertur. Ad pueros non pertinet hæreditas, vel saltem ejus ad-
ministratio. Nam si parentes vivunt, ipsi Domini sunt; si
decesserunt, pueri sunt sub Tutoribus & Actoribus, à quo-
rum consensu pendent. Si discipuli sui juris esse supponun-
tur,

tur, non habet in eos Pædagogus potestatem, nisi quam illi contulerunt, quæ certè ad exhæredationem non pertinet. Ecclesiæ supremi Pastores à Christo ipso in omnes baptizatos jurisdictionem obtinent, quam non exercent, nisi circa id jus quod subditis competit.

4. Illud it, ut verba Richerii in ipsum retorqueamus, à dicto secundum quid ad dictum simpliciter, ratiocinatio, quâ probatur Ecclesiam in temporalia Principum nullam, etiam indirectam, potestatem habere, ex eo quod Ecclesiastici se savis, aut secularibus negotiis, non immisceant: & sufficientia politia Ecclesiastica ab observatione mandatorum Dei non à jure gladii, aut Monarchiâ temporali petenda sit: quasi Ecclesia subditos à juramento fidelitatis absolvens, gladio materiali Regem jugularet, aut ei bellum inferret, ut ipsius Regnum sibi vendicaret, Monarchicè à se gubernandum. Præcipua quidem Superiorum Ecclesiasticorum potestas expressa his verbis Matt. 28. hic à Richerio relatis, aliquibus omissis; *Euntes ergo, docete omnes gentes servare omnia quaecumque mandavi vobis: & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Sed illis nullo interjecto, præmiserat Christus; *Data est mihi omnis potestas in Cælo & in terra;* quasi insinuans se illis potestatem conferre tum circa cælestia, tum circa terrena, quatenus opus esset ad amovenda obstacula, injuncti sibi officii spiritualis executionem impediencia.

5. Triplex hic sibi argumentum opponit Richerius, quorum primum ducitur ab exemplis veteris Testamenti. Huic respondet, Synagogam territorium, & jus meri Imperii habuisse, Ecclesiam non item. Sed, ut mox explicuimus, Ecclesia Territorio non caret: imò nec mero Imperio, quandoquidem ubique terrarum censuris, nominatim excommunicatione, quæ à juris Canonici Tractatoribus cum jure vitæ ac necis comparatur, fideles contumaces plectere potest, nec non à juramenti fidelitatis, sicut ab aliis, dummodò justa & necessaria causa intercedat, absolvere, ut lib. 4. ostendisse sufficienter credimus. Aliud discrimen observat Richerius, quod scilicet lex Evangelica ad Mosaicam, & ad quamcumque aliam politiam comparata, fit lex mansuetudinis & perfectissimæ libertatis. Verùm hæc libertas in eo præcipuè sita est, quod Christiani ultrò, & ex Charitatis instinctu, non

au-

592 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
autem ex servili pœnæ timore moveri debeant ad implenda
præcepta, ut S. Augustinus, & alii sancti Patres exponunt;
non in eo quodd ab omni pœnâ debeant esse immunes, si con-
tumaciter renitentur. Alioquin enim excommunicatio, que
verorum Christianorum judicio damnatio est Regni tempora-
lis privatione gravior, ab Ecclesia esset eliminanda.

6. Alterum argumentum, quod sibi objicit Launius, est
caput tertium Synodi Lateranensis: quo statuitur Reges, at-
que Principes, qui hæreticos ex suis Dominiis minimè exter-
minaverint, esse abdicandos. Respondet, isthæc & similia ut
Decretales Romanorum Pontificum nihil juris habere in Prin-
cipes politicos; quia inquit, *Decreta hæc privatim, & proprio motu
à Romanis Pontificibus, non Synodicè, idest totius Ecclesie consensu, sancita
suerunt: itaque non obligant.* O temeraria responsio! Quod in Con-
cilio generali, imò Generalissimo assistentibus per se vel per
suos Legatos omnibus Principibus Christianis, Decretum est,
*proprio motu à Romanis Pontificibus non Synodicè, id est totius Ecclesie consensu
sancitum fuit.* Ecquid ergò ultra requiritur, ut aliquid *Synodicè
totius Ecclesie consensu sancitum dicatur?* An ut generatim omnes &
singuli Christiani assensum præbeant? Et quid unquam fuit,
aut erit unquam hoc modo sancitum? Nulla ergo unquam
obligavit, aut obligatura est lex Ecclesiastica. Sed demus Ri-
cherio Papam in eo Concilio, & in aliis, quibus præsedit,
hujusmodi Decreta proprio motu edidisse, atque ad eorum
subscriptionem Episcopos, aliosque Judices & Assistentes coc-
gisse: quid respondebit auctoritati, tanti apud ipsum ponde-
ris, Conciliorum Constantiensis & Basiliensis contra Pon-
tifices habitorum? An eorum Decreta, quæ lib. 4. retulimus,
proprio motu à Romanis Pontificibus sancita dicet?

7. Objicit sibi 3. abdicationem Childerici Regis Franco-
rum, & Imperii translationem ad Francos, quibus respon-
det absolutè negando *solâ Romanorum Pontificum auctoritate, absque po-
puli consensu, auctoritate, aut postulatione factas.* Nota vocem illam,
solâ; aded enim certum est, eas *Romanorum Pontificum auctoritate
factas* fuisse, ut id non possit non fateri, illucque confugiat
ut neget, *solâ eorum auctoritate factas.* Sed ab illo & aliis exam-
plis se se expedit pronuncians, quod *moribus & Canonibus, non
exemplis, Christianam Rempublicam gubernari voluit Dominus Noster Jesus
Christus*

594 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
quæ Jacobus Almainus, & Joannes Major pro Ludovico XII.
adversus Julium II. & adversus scripta Cajetani edide-
runt.

2. In primis diligenter observandum est, quâ viâ ad scopum
suum tendat Richerius. Collectionem suam sic inscribit;
*Vindicia doctrina Majorum Scholæ Parisiensis, seu constans & perpetua Scholæ
Parisiensis doctrina de autoritate & infallibilitate Ecclesiæ in rebus fidei & mo-
rum contra defensores Monarchiæ universalis & absolutæ Curie Romanæ.* Mox
quasi thema adduntur verba S. Augustini ex lib. 2. contra Ju-
lianum cap. 10. *Quod invenerunt in Ecclesiâ, tenuerunt; quod didicerunt,
docuerunt; quod à Patribus acceperunt hoc filiis tradiderunt.* Deinde propo-
nitur illud Deuteron. 32. vers. 7. *Interroga Majores tuos, & di-
cent tibi.* Et in præfatione plura alia refert ad traditionem & ad
libertatem Christianam spectantia; Itaque crederes ab Apосто-
lorum tempore ad nos usque per singula sæcula seriem tradi-
tionis pro autoritate ac libertate Ecclesiæ contra summi Pon-
tificis potestatem & infallibilitatem perducturum; præcipuè
verò ex primorum Scholæ Parisiensis Doctorum testimoniis,
& ex antiquissimis illius Academiæ Decretis catenam perpetuam
contexturum: & ecce tibi exhibet Decreta, quorum
primum sæculo 15. editum est, & opuscula 14. sæculo non
antiquiora, tempore schismatis, aut dissidii inter Reges ac
Regnum Galliæ, & Pontifices Romanos, à Doctoribus Ro-
manæ Curie plerumque infensis conscripta; quod certè Vin-
diciarum genus non tam causam justam esse, quàm jure desti-
tutam probat: quandoquidem pars illam defendens ad Ad-
vocatorum suorum testimonium & autoritatem, tanquam ad
fortissimum præsidium confugit.

3. At fortè non tam illorum nomine, quàm argumentis
se se tueri vult. Verùm non neglexerat Richerius, quæ sibi fa-
vere videbantur, à singularium Doctorum Tractatibus, licet
non citatis, mutuari. Universitas enim non solet argumentis
sua Decreta, ut privati suas opiniones, confirmare; sed ju-
dicum more, suppressis rationibus, decernere. Non tamen
facile debent ejus judicia odio, vel alicui animi perturbatio-
ni adscribi, aut etiam parvi pendi, præsertim si repetita sint.
Et magna certè deberetur doctrinæ Scholæ Parisiensis reve-
rentia, si constans & perpetua esset, ut affirmat Richerius.

4. Sed

4. Sed undenam orditur Richerius traditionem Facultatis Theologiæ Parisiensis ? An à tempore Caroli Magni , quem plerique Galli Universitatis illius Urbis Fundatorem nominant ? An saltem à tempore Roberti Sorboni , cui celeberrimum Collegium Theologorum & nomen & institutionem debet ? Minimè verò : à tempore , quo maximè flagrabat schisma , atque ad illud extinguendum maximè anhelabat tota Ecclesia , præsertim Universitas Parisiensis , cujus tunc Cancellarius erat Joannes Gersonius eo zelo vehementer incensus. Eà enim de causa illo ipso anno habitum est Concilium Pisanum. Primum enim , quod producit Decretum datum est die 2. Mensis Januarii 1408. more Gallico ; id est 1409. more communi. Nullane usque ad id tempus edita fuerant ab Universitate Parisiensi de potestate Ecclesiasticâ Decreta ? Nulli ejus Alumni eà de re scripserant ? Sed saltem ex eo tempore fuitne *constans & perpetua* omnium ejus Universitatis Doctorum sententia ? Ut id pateat , non sunt repetenda , quæ in libris superioribus allata sunt à nobis testimonia. A Lectore , si dubitet , rursus videri possunt.

5. Sed accedamus propius ad doctrinam Scholæ Parisiensis , & consideremus an Curia Romanæ adeo infesta sit : neglectis iis , quæ ad causæ justitiam nihil faciunt , & quæ Richerii tantum affectum declarant , ut sunt , styli acrimonia , & denominatio Concilii Pisani habiti an. 1409. quod primum vocat , quasi nihili faciendum esset illud , quod ibidem sub Innocentio II. an. 1134. præsentè , plurimumque juvante S. Bernardo , à totius Occidentis Episcopis celebratum est , ac de quo Bernardus Abbas Bonævallis in vita S. Bernardi ait ; *Innocentius II. rursus Pisas revertitur , ibique aggregatis totius Occidentis Episcopis , aliisque Religiosis viris , magna gloria Synodus celebratur. Assuit per omnia & Consiliis & judiciis & definitionibus omnibus sanctus* (Bernardus.) Sed magis cordi erat Richerio commendare Conciliabulum , quod tempore Ludovici XII. Regis Franciæ , illiusque pollicitationibus Pisis ex parte habitum est an. 1511. & in Galliam evocatum , quod tanquam schismaticum reprobatum est in Concilio Lateranensi 5. sess. 2. & 3. & ab ipsomet Ludovico repudiatum , ut in eodem Lateranensi sess. 8. legitur. His omissis , scholam Parisiensem audiamus.

6. Primò prædictæ Facultatis Theologicæ Decreto à Richerio relato cogitur Licentiatum quidam retractare nonnullas propositiones circa Sacramenti pœnitentiæ administrationem, verbi Dei prædicationem, ac Decimarum solutionem: quæ quidem propositiones, cum falsæ & scandalosæ essent, revocari certè debebant. Neque ea retractatio iuris sanctæ Sedis præjudicat. In prima quidem propositione, prout emendata est, dicuntur *Curati in Ecclesia Minores Prelati & Hierarcha, ex primaria institutione Christi*: sed licet ipsius gradus institutio esset ex primaria institutione Christi, quod minus esse probabile superiori libro ostendimus, non tamen sequeretur unumquemque Parochum jurisdictionem suam immediatè à Christo recipere; multò minùs quod infert Gerfonius à Richerio citatus, eos *vocem definitivam in Conciliis Ecclesiæ cum Episcopis habere*: ut enim Episcopi Egyptii & alii ipsis adhærentes clamaverunt in a. 1. Concilii Chalcedonensis, *Synodus Episcoporum est*. Nec antiquitas, quam Richerius, & alii scriptores Gallicani tam sæpè appellant, docet nos, Parochos in Conciliis generalibus definitivam vocem habuisse, aut etiam ad ea vocatos fuisse, nisi fortè tanquam consiliarios.

7. Alterum Theologiæ Parisiensis Decretum à Richerio exscriptum dici 3. Martii an. 1430. testatur, alium Licentiatum partim spontè, partim ordinante Universitate, aliquas propositiones revocasse circa jurisdictionem Ecclesiasticam: ac tria præcipuè declarasse. Primò quod *omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ à Papali potestate, sunt ab ipso Christo, quantum ad institutionem & collationem primariam*. (Idque immediatè, ut dicitur in propositionibus sequentibus.) *A Papa autem & ab Ecclesiâ, quantum ad limitationem & dispensationem ministerialem*. Hæc propositio sensum verum, & iis, quæ à nobis superiori libro statuta sunt non oppositum, potest habere. Esto enim Christus Episcopatum & alios gradus instituerit, atque Apostolis suis, & primis Ecclesiæ suæ ministris, etiam immediatè contulerit, atque ità ipse sit causa principalis illorum: *dispensantur* tamen, & *limitantur* à summo Pontifice ipsius ministro ac Vicario, nec non totius Ecclesiæ capite. Certum tamen est propositionem illam, si generaliter sumatur, veram non esse. Nec enim Christus Dignitatem Patriarchalem v. g. Exarchalem,

chalem, aut Metropolitanam per se ipsum immediatè instituit.

8. Declaravit præterea dictus Licentiatus, quod *quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituntur, tota autoritas dans vigorem statutis, residet, non in solo summo Pontifice, sed principaliter in Spiritu sancto, & Ecclesia Catholica. Quod autoritas dans vigorem statutis Conciliorum residet principaliter in Spiritu sancto, certò certius est. Verum etiam in aliquo sensu est, illam autoritatem residere in Ecclesia. Sed istud obscurum est. Ecclesia enim potest intelligi vel formaliter pro tota fidelium collectione, atque in eo sensu falsum est, eam dare vigorem statutis. Laicis enim, qui pars ejus collectionis maxima sunt, convenit obsequendi necessitas, non decernendi autoritas: potest etiam Ecclesia sumi repræsentativè, hoc est, pro fidelium omnium Pastoribus; atque in isto sensu verum est, Ecclesiam dare vigorem statutis. Nec enim nihil faciunt reliqui Episcopi ad robur Decretorum Synodaliū. Sed summus Pontifex, ut caput illius mystici corporis, plus cæteris confert. Quia sicut ipsi, tanquam supremo Pastori, commissæ sunt universæ Christi oves; ità & principalis tradita est earum regendarum potestas. Quæ quidem Papæ prærogativa, ita cæterorum jurisdictioni præeminet, ut dum ipse Concilio interest, ejus nomine Decreta edantur, approbantibus cæteris, ut alibi observavimus.*

9. Confessus est idem Licentiatus, quod *potestas Ecclesia de jure potest aliquid, & in certis casibus contra summum Pontificem. Ea etiam propositio in eo sensu vera est, quo in usum redacta fuerat ante aliquot annos in Concilio Constantiensi, quando nimirum incertum erat apud plerosque, quis esset legitimus Pontifex. Sed verba illa, in certis casibus, exceptionem significant, quæ non solum regulam generalem non constituit, sed & regulam contrariam firmat.*

10. Denique declaravit, Papam *Simoniam posse committere. Quæ in re distinguenda est vera Simonia contra jus Divinum, à quibusdam actibus ab Ecclesia ob Simonia periculum prohibitis, licet veram Simoniam non contineant. Itemque in Simonia contra jus Divinum, discernenda est culpa à censura, quæ illam in certis casibus consequitur. Summus Pontifex jus divinum violans culpam non effugeret; censuram*

598 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
non incurreret. Juris merè positivi directioni subest, non
coactioni.

11. Huic secundo Decreto subjungit Richerius sex conclu-
siones articulorum ejusdem Facultatis Parisiensis contra Lu-
therum: sed illæ conclusiones Ecclesiæ quidem privilegium
in fide & moribus non errandi, controversias, aut dubia cir-
ca Scripturas sacras definiendi & determinandi, nec non ex-
communicandi potestatem adscribunt, ejusque traditiones
recipiendas declarant; idem tamen privilegium eandemque po-
testatem summo Pontifici non denegant.

12. Hæc autem est ultima ex illis sex conclusionibus; Nec
minùs certum est unum esse de jure Divino summum in Ecclesia Christi mili-
tante Pontificem: cui OMNES Christiani parere tenentur: qui quidem po-
testatem habet & indulgentias conferendi. Si summo Pontifici omnes
Christiani parere tenentur: ergo & omnes Episcopi, cum om-
nes sint Christiani: verùm, ut sæpè diximus, quid est Ecclesia
formaliter, nisi omnes Christiani; & repræsentativè nisi om-
nes Episcopi? Sed dices, fallacia est à sensu diviso ad sensum
compositum. Ità quidem esset, si Ecclesia tunc tantùm dice-
retur, cum Episcopi essent in Concilium Generale collecti,
aut fideles omnes in consilium universale congregati. At cum
ipsa fidelium multitudo, etiam prout sunt per totum orbem
dispersi, & Episcopi in propriis Diocæsisibus residentes, Eccle-
sia propriè sint, non video quomodò in eo statu omnes sum-
mo Pontifici parere teneantur, non autem Ecclesia ipsa. Nisi
fortè dicamus omnes Christianos ad parendum teneri, nisi
communi consensu inter se per litteras aut Nuncios signifi-
cato, deliberent non parere sed præcipere; atque in eo casu
Pontificem Ecclesiæ subesse; quod absurdum videtur.

13. Dicitur in quarto ex illis sex articulis potestatem excom-
municandi esse de jure Divino IMMEDIATE à Christo Ecclesiæ concessam.
Sed illud IMMEDIATE dicitur contra errorem Lutheri, qui ex-
communicationes ad politiam dumtaxat exteriorem valere,
non autem bonis spiritualibus privare; imò potiùs prodesse,
quam obesse affirmabat: unde sequi videbatur, illas ab ho-
minibus fuisse omninò excogitatas. Hæc enim erat propo-
sitiō 18. ex damnatis à Leone X. an. 1520. Excommunicationes sunt
tantum externa pœna, nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesiæ
oratio-

rationibus. Et 19. *Docendi sunt Christiani plius diligere excommunicationem, quam timere*: quibus propositionibus opponitur articulus scholæ Parisiensis declarans, potestatem excommunicandi esse de jure Divino, etiam immediatè; atque aded excommunicationem esse timendam. Fuit autem illa potestas immediatè concessa Ecclesiæ; hoc est primariò propter ipsius bonum, non autem Ecclesiæ universæ sicut subiecto immediato, quemadmodum de jurisdictione in communi jam explicuimus.

14. Tertium Decretum die 5. Februarii an. 1483. editum, quo tempore maximè laborabant Galli pro defensione suæ Pragmaticæ Sanctionis ex Decretis Concilii Basileensis, ad quod admissi fuerant Curati, desumptæ, atque à Ludovico XI. Caroli VIII. tunc regnantis Patre repudiatæ, continet censuram quatuordecim propositionum, ubi quatuor tantum capita nobis adversari videntur. Primum, quod prima propositio in eo quod enuntiabat, Curatos suam facultatem habere ab Episcopo dumtaxat, gravi censurâ perstringitur: quare insinuat, eam potestatem esse de jure Divino: sed vox illa, *dumtaxat*, efficit, ut ad veritatem & justitiam censuræ sufficiat, potestatem Curatorum aliquo modo esse ab alio quàm ab Episcopo. Id autem multis modis absque præjudicio sententiæ nostræ contingere potest, prout variè exponitur natura jurisdictionis à Doctoribus scholasticis, qua de re videri potest Suares de pœnit. disput. 16. sect. 3. Certè potestas remittendi peccata in se absolutè, ac sine respectu ad aliquos subditos ab eo solo est, qui solus potest peccata dimittere; assignatio autem subditorum est ab Episcopo, vel alio beneficium conferente; atque aded licet Curatorum potestas sit ab Episcopo, non est ab eo *dumtaxat*.

15. Secundò, hæc propositio, quæ in ordine secunda est. *Parochianus confessus dilis fratribus, satisfecit Decretali: Omnis utriusque sexus. De pœnit. & remiss. nec tenetur confiteri proprio suo Curato semel in anno, nec ab eo petere licentiam*, hac censurâ notatur; Hæc propositio in forma, in qua jacet est falsa, & de heresi vehementer suspecta, juri communi contraria, & publicè revocanda. Verùm hæc censura non negat, Regulares, si à Papa delegentur, pœnitentes absolvere validè; atque confessione illis factâ satisfieri præcepto Ecclesiæ.

600 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
clesiæ contento in prædicto Canone. Omnis utriusque sexus; etiam si
confessio rursus Curato non fiat. Alioquin censura illius pro-
positionis, sicut & tertiæ, que est de communione illorum,
qui Regularibus confessi sunt, qua parte ad istam reducitur,
potius esset hæretica, quàm propositiones ipsæ, quas afficit,
ut patet ex damnatione propositionum Joannis de Poliacò,
factà à Joanne XXII. Papa extrav. *Vas electionis*. De hæreticis,
& ab Ecclesia receptà, imò & ab ipsamet Schola Parisiensi,
ut in lib. 6. demonstravimus. Convenit igitur censuram ita
interpretari, ut velit Curatorum licentiam à fidelibus postu-
lari confitendi Regularibus, quod reverentiæ Pastoribus de-
bitæ maximè convenit; & posset etiam absolutè necessa-
rium esse, si summus Pontifex eam conditionem appone-
ret. Verùm hæc controversia ob nova Ecclesiæ Decreta Re-
gulares Episcoporum approbationi subdientia, inutilis ho-
diè videtur.

16. Tertiò, ista propositio ordine 8. *Papa posset totum jus
Canonicum destruere, & novum construere, declaratur scandalosa, blas-
phematoria, notoriè hæretica, & erronea.* Reverà propositio com-
plexè accepta est scandalosa: quatenus etiam in jure Canoni-
co plurima continentur, quæ sunt juris Divini, est blasphematoria,
hæretica, & erronea. Sed salva est summo Pontifici au-
toritas dispensandi super iis, quæ sunt de jure positivo dum-
taxat, & etiam ea abrogandi, dum justa causa intercedit,
ut intercedere præsumendum est, quando contrarium ma-
nifestè non apparet: nec non jus Divinum interpretandi.

17. Quartò, propositio 12. scilicet; *Quicumque contradicit
voluntati Papæ paganizat, & sententiam excommunicationis incurrit (ipso
facto):* & à nullo Papa reprehendi potest, nisi in materia hæresis, nota-
tur ut falsa, scandalosa, & sapiens hæresim. Ista etiam cen-
sura variis modis, auctoritati Papæ non contrariis, salvari
potest. Primò enim, si Papæ voluntas esset apertè injusta,
liceret ei cum reverentia contradicere. Secundò non omnem
contradictionem sequitur pœna excommunicationis. Tertiò
Papa potest reprehendi extra casum hæresis. Aliud est enim
reprehendere, aliud judicare. Quartò judicari etiam potest in
casu schismatis, quando cum fundamento dubitatur an sit
verus & legitimus Pontifex.

18. Quar-

18. Quartum Decretum suâ etiam epochâ nonnihil suspectum, editum scilicet anno 1497. post expeditionem Italianam Caroli VIII. Francorum Regis, ut notat Richerius, continet responsum prædicto Regi factam, circa tres ab ipso missas quæstiones. Responsum est, primò, Papam debere quolibet decennio Concilium congregare, præsertim si magna sit in Ecclesia deordinatio. Id jam statuerat Concilium Constantiense; atque optandum esset, ut observari posset. Sed is est Christianarum Provinciarum status, ea Principum Catholicorum discordia, ut desiderari quidem, sed nondum sperari possit. Secundò responsum est, rogato ac renuente summo Pontifice, posse Principes tam Ecclesiasticos, quam sæculares, & partes Ecclesiæ notabiles se congregare. Cujus utilitatis futura sit hujusmodi congregatio, instigantibus Principibus, sine summi Pontificis assensu, facta, comprobavit inter alia Conciliabulum, aliquot post annis à Ludovico XII. Caroli VIII. successore, primùm in Gallia congregatum, deinde, illo procurante, Pisis continuatum, postea in Franciam revocatum; ac denique à Concilio Lateranensi V. damnatum, & à Ludovico ipso repudiatum, ut supra notavimus. Tertiò responsum est, renuente summo Pontifice, ac reliquis Provinciis Christianis, posse unam, v. g. Regnum Franciæ, Concilium celebrare, & necessitatibus Ecclesiæ providere. Quis credat, eventurum unquam casum illum, ut sola Francia necessitati Ecclesiæ prospicere satagat, recusantibus, & summo Pontifice, & aliis Prælatibus Orbis Christiani. Verendum potius esset, ne sub prætextu adhibendi Ecclesiæ malis remediis, malorum omnium maximum schisma in Ecclesiam inveheretur. Non patietur Ecclesia Romana, veletiam aliæ, ut zelus pro domo Dei à se in Galliam penitus exulet.

19. Hac responsio (scilicet Carolo VIII. facta) inquit Richerius, aperte declarat quidnam Parisenses Theologi conformiter ad Constantiensis & Basiliensis Synodi Decreta de autoritate Concilii supra Papam, & de Regum Christianorum potestate in Conciliis indicendis & congregandis, tum temporis sentirent atque docerent. Scimus quidem Concilium Constantiense in Gallia maximi fieri, ejusque occasione, quia nimis feliciter diuturno, perniciosissimoque schismati finem imposuit, plures in eo Regno summam Conciliis generalibus

G g g g auto-

602 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
auctoritatem tribuere, sed non video quomodo hæc respon-
sio aperte declaret, quidnam Parisenses Theologi (ea de re) sentirent,
atque docerent. Aut de Regum Christianorum potestate in Conciliis indicendis
& congregandis, cum de neutro quidquam definiat; neutrum
ex illa meo iudicio sequatur: iudicet tamen quisquis le-
gerit. Eam, quia paulò prolixior est, non puto hîc excri-
bendam.

20. Fortasè Richerius putavit, Doctores superiorem illam
auctoritatem Concilii generalis indicatam voluisse illis verbis
responsionis ad secundam quæstionem, Ecclesiam universalem repre-
sentans. Sed attentè legenti patet, illa dicta esse de Concilio ge-
nerali à summo Pontifice convocato, de quo sermo fuerat in
responsione ad primam quæstionem: non de Concilio sine
Papa congregato, de quo agebatur in secunda, quodque alii
potiùs opponitur tanquam Ecclesiam non repræsentans; hæc
enim sunt verba; *Principes tam Ecclesiastici, quam sæculares, & par-
tes Ecclesiæ notabiles possunt se congregare sine hoc, quod per dictum summum
Pontificem congregetur dictum Concilium Ecclesiam universalem repræsentans.*
Ubi etiam vides de Principibus sæcularibus, sicut de Eccle-
siasticis, dici quod possint se congregare; non autem quod
possint congregare Concilia.

21. Claudit hunc librum Richerius Censurâ ejusdem Facul-
tatis adversùs undecim alias propositiones, ex quibus tertia,
quinta, sexta eadem sunt, quæ tertio Decreto notatæ fue-
rant, eademque censurâ afficiuntur. Quamobrem sufficiunt
quæ de illis jam dicta sunt. Aliæ ad institutum nostrum non
pertinent; nisi fortè quarta, quæ Regularibus privilegium
tribuit absolventi à multis casibus, à quibus absolvere ne-
queant Curati: sed cum de facto magis, quàm de jure aga-
tur, non videtur diutiùs immorandum circa ejus censuram,
quæ est hujusmodi; *Ista propositio censenda est falsa, & juri communi
contraria, scandalosa, & ideo nullatenus predicanda.* Nam cum privi-
legia non supponenda, sed exhibenda sint, quæ juri com-
muni adversantur, censensa sunt falsa, & nequaquam prædi-
canda, quamdiu de illis non constat. Quæ Censorum mens col-
ligitur tum ex illa voce, *censenda est*, quæ inevidentiam sub-
indicat, tum ex eo quod in fine censuræ declaratur, quod
prædictorum articulorum qualificatio nullo modo derogat, nec præjudicat Clementi-

ma Dudum. De sepulturis; quia scilicet est privilegium in corpore juris clausum, atque adeò notum & certum.

22. Hæc interpretati sumus pro nostro erga Facultatem Parisiensem studio. Sed, si cui videatur interpretatio illa menti ejus scholæ adamussim non congruere, provocamus ad alia ejus Decreta, edita antequam schismatis occasione, ac Joannis Gersonii præsertim impulsu, summi Pontificis auctoritatem, si non minuere, saltem quàm angustis posset limitibus concludere statuisset, & ob potestatis Pontificiæ abusus, præcipuè schismatis ejusdem tempore, potestatem ipsam gravem habere cœpisset. Antiquiorum autem illorum Decretorum exempla, quæ ubi tulit occasio, jam vidimus, sufficiunt. Plura videri possunt apud Mauclerum, Duvalium, & alios ejusdem Scholæ Doctores.

23. Denique, licet concederemus, scholam Parisiensem ita semper sensisse, ut Decretis à Richerio relatis significasse videtur, ejusque doctrinam esse veram; quid juvaret declarationem Illustrissimorum Præsulum Gallicanorum, pro cujus defensione modò in lucem emissa sunt? Ubi enim subtrahuntur Principes, quantum ad temporalia, à potestate indirecta Ecclesiæ? Ubi submittitur generaliter summus, & indubitatus Pontifex Concilio Generali? Ubi confirmantur regulæ, mores, & instituta à Regno, & Ecclesiâ Gallicanâ recepta? Ubi negatur summo Pontifici non errandi privilegium? Multis opus esset consequentiis, ut ista ex illis concluderentur.

C A P U T V I I I.

De Tractatibus, quibus constat liber secundus Richerii, ac speciatim de primo.

1. **N**on eadem prosequimur reverentiâ Tractatus illos, quos nonnulli scriptores pro Regum Francorum defensione tempore dissidiorum cum Romanis Pontificibus lubricarunt, quâ Facultatis Theologicæ Decreta. Quis enim partis alicujus causam injustam præsumat, eo quod à partis adversæ Advocato impugnetur: aut quis miretur inveniri

G g g g 2

Scrip-

604 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Scriptores, qui calamum suum Principibus commodent, vel
vendant? Itaque menti statim occurrerat, iis Tractatibus
non aliter respondere, quam collectis & publicatis Tracta-
tibus aliorum Doctorum ejusdem ætatis, sed contrariæ sen-
tentix, saltem æquè celebribus ac solidis. Verùm dum id ab
aliis præstabitur, qui commodiùs, ob Manuscriptorum co-
piam, possunt; eorum qui nobis objiciuntur, vis est ex-
perienda.

2. Agmen ducit *questio disputata in utramque partem pro & contra Pontificiam potestatem*: cui ut autoritas conciliaretur, præfixum est nomen *Egidii de Roma Archiepiscopi Bituricensis, viri multorum laudibus, & suis ipsius operibus celeberrimi*; ac de quo scripsit *Joannes Bergomensis in supplem. Chronic. relatus à Cæsare Egassio Bulæo hist. Universitatis Paris. to. 3. in Cathalogo Illustrum Academicorum; Egidius Romanus Ordinis Eremitarum generalis Prior, & Bituricensis Archiepiscopus & Primas Aquitaniae declaratus, his temporibus ob ingenii magnitudinem Theologorum Princeps est appellatus. Quod quidem conjici potest, si à curioso Lectore ejus volumina perspiciantur. Hic namque ex illustri Columnensium Romanorum familia natus, cum longo tempore Ordinem suum, omnemque Ecclesiam doctrinâ & moribus illustrasset, plurimog, labore Præceptoris sui S. Thomæ Aquinatis opera apud Parisios defensisset, tandem miraculis clarus beato sine quievit. Qui sanctitatis merito Beatus Doctor est appellatus.*

3. Sed tanto viro suppositam fuisse illam quæstionem, tum multa suadent, tum dubitare non finit ejus Tractatus, cujus editionem meditatur eruditissimus ejusdem Ordinis S. Augustini Alumnus, apud quem Autographum extare audivi. Aded pugnat doctrinâ certi hujus Tractatus, cum quæstionis illius suppositæ doctrinâ, ut ejusdem Autoris esse nequeant. Neque enim is erat *Egidius*, ut circa eandem controversiam aliud scripserit ad Bonifacii VIII. seu potius ad jurium sanctæ Sedis defensionem; aliud, & è regione contrarium in favorem discipuli sui *Philippi IV. Francorum Regis*; ac si ibi tam malè constitisset, parum valeret ejus autoritas.

4. Quis *Egidio* quæstionem illam, ut certum ejus scerum primus supposuerit, mihi compertum non est. Richerium laudo, quod fideliter ejus conclusionem exscripserit, quâ signifi-

nificatur, saltem incertum esse, an opus Autoris sit, cujus nomen præfert; sic enim habet. *Explicit quaestio prædicta, edita per bonæ memoriae Ægidium de Roma Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini, SACRÆ THEOLOGIÆ EXIMIVM PROFESSOREM AC Archiepiscopum Bituricensem, secundum quod fertur.* Ultima ista verba, secundum quod fertur, sine merâ cavillatione, aliò referri non possunt, quàm ut indicent, autorem quidem dici Ægidium, esse tamen incertum. Ad eò enim notorium est Ægidium fuisse Archiepiscopum Bituricensem, ut qui ea de re, non nisi cum cautelâ; & hæsitans, loqueretur, quod denotant verba illa, secundum quod fertur, satis demonstraret parùm sibi notum esse illum *sacrae Theologiæ eximium Professore*m; adeoque paucam fidem mereretur ejus testimonium, celeberrimo illi viro istam quaestionem assignans.

5. Interim autem, dum Tractatus, quem modò dicebam, publici juris fiat, pauca ex illo proferam, ex Codice manuscripto optimæ notæ extracta, quæ mentem Ægidii Romani luculentissimè declarant. Sic igitur habet par. 1. cap. 3. Eius titulus est; *Quod spiritualis potestas INSTITVERE habet terrenam potestatem: & si terrena potestas bona non fuerit, spiritualis potestas eam poterit judicare.* Deinde sequitur; *Hugo de S. Victore in lib. de Sacramentis fidei Christiana par. 2. cap. 4. ait, quod SPIRITVALIS POTESTAS TERRENAM POTESTATEM ET INSTITVERE HABET ET IVDICARE, si bona non fuerit. Igitur de Ecclesia, & de potestate Ecclesiastica verificatur illud vaticinium Jeremia: Ecce constitui te hodie super gentes & Regna, ut evellas & destruas & disperdas & dissipes, adifices & plantes,* Istud tamen vaticinium hodie de ipsa impletur Ecclesia, ut dicat Dominus Ecclesia; *Ecce hodiè, id est à die qua formata es, constitui te super gentes & Regna, ut destruas & evellas, ea de suo loco transferendo; adifices & plantes, ipsa quidem Regna in loco alio adificando & plantando.* Quia alias factum est: quia summus Pontifex transulit Imperium de Oriente in Occidentem, ut in juris scientia est notatum. Concordant itaque rerum gesta cum autoritate Doctorum Sed dicit aliquis, quod Reges & Principes spiritualiter non temporaliter subsint Ecclesiæ. Sed temporalia ipsa (diceret aliquis) Ecclesia recognoscit ex dominio temporalis, ut patuit ex donatione & collatione, quam fecit Ecclesiæ Constantinus. Sed sic dicentes vim argumenti non capiunt. Nam si solidum spiritualiter Reges, & Principes subsint Ecclesiæ, non esset gladius sub gladio, non essent temporalia sub spiritualibus, non esset ordo

in potestatibus, non reducerentur infima in suprema per media: si igitur hæc ordinata sunt, oportet gladium temporalem subijci spirituali; oportet sub Vicario Christi regnum existere: & de iure, licet aliqui de facto contrarium agant, oportet Christi Vicarium SVPER IPSIS TEMPORALIBVS HABERE DOMINIUM. In eodem Codice habetur Tractatus Alexandri de S. Elpidio Augustiniani, viri etiam clarissimi; De Ecclesiastica potestate. Sed ejus & aliorum in Gallia non verborum testimoniis referendis superledemus; quamvis eandem tueantur sententiam.

6. Ne autem doctrinæ in dicta quæstione contentæ vim metuere videamur, si tantum eam quasi adulterinum partum contemnamus, illam diligentius consideremus. Præmittitur Epistolum quoddam cum hoc titulo; *Litteræ sive Bulla missa per Bonifacium VIII. Serenissimo Regi Philippo Pulchro.* Falsum, vel certe admodum suspectum esse illud Epistolum multi jam ostenderunt. Mihi mirum est, quod ad eò breve cum sit, Bullæ titulo insigniatur, *littera seu lulla*, quasi epistolæ, aut litterarum nomen non satis significaret paucissimarum linearum præstantiam. Sunt autem illæ lineæ, quibus constat, stylo tam stricto, tamque ab eo cultu, qui in acerbioribus, etiam summorum Pontificum ad summos Pontifices epistolis interlucet, remoto, ut litteras seu bullam, in eâ saltem formâ, nunquam à Bonifacio VIII. ad Philippum Pulchrum missam existimem. Verba illa, *Regi Philippo Pulchro*, innuunt, etiam hunc titulum non fuisse illi epistolo præfixum tempore ipso Philippi; atque ad eò neque ab Ægidio Romano. Qui enim præfixit, Regem adhuc regnantem designasset; Gallus quidem, nomine *Regis tantum*; alius autem, addito nomine *Franciæ*, *Regis nomini*. Sed omne de falsitate dubium abstergere videntur litteræ, quas scripserunt Anagninæ 6. Kal. Julii Pontificatus Bonifacii VIII. an. 8. S. R. E. Cardinales Ducibus, Comitibus, Baronibus, & Nobilibus Regni Franciæ. *Voluntus*, inquit, *vos pro certo tenere, quod prædictus Dominus Noster summus Pontifex numquam scripsit Regi prædicto de Regno suo sibi subesse temporaliter, illudque ab eo tenere deberet: & providus vir Magister Jacobus Archidiaconus Narbonensis Notarius & Nuncius Domini nostri prædicti, sicut constanter affirmat, ipsi Domino Regi hoc ipsum vel simile nunquam verbaliter nunciavit, aut scripserit.*

7. Sed etsi verè illa epistola fuisset à Bonifacio Regi scripta; responsio quæ illi supponitur facta, quæque illi subditur in quæstione Ægidio supposita, adeò est summo Pontifici injuriosa; ut, si à Principe irato erumpere potuit, non possit à viris, Christi Vicarium, ut veros Catholicos decet, colentibus, irreverentiæ Christiano Principe indignissimæ, non argui; multò minùs tanquam Gallicanæ fortitudinis specimen laudari. Henricus Spondanus ad an. 1301, num. 11. Epistolum Bonifacii verè Philippo redditum tradit, sed à Petro Flota ex longiori epistola maliciosè interpolatum. Ad an. autem 1302, num. 8. epistolum etiam Philippi suspectum facit.

8. Sed ad quæstionem veniamus, quæ post illa duo epistolia hunc alium titulum præfert; *Quæstio bene disputata ad argumenta super debato præcedentium litterarum*. Planum est, quæstionis illius statum longè alium esse ab eo, quem postulasset controversia inter Bonifacium & Philippum, saltem ut opponi posset Bonifacio, adversùs quem tractata est, & ab eo, quem postulare declaratio Præfulum Gallicanorum, ut hinc aliquid præfidii mutuari posset. Nam neque Bonifacius plenam & directam potestatem in temporalia Principum sibi tribuebat, & Episcopi Gallicani etiam indirectam Ecclesiæ negant. Quæstionis autem istius autor de potestate directâ præcipuè disputat, & indirectam Ecclesiæ nihilominùs competere profitetur, quod per partes est demonstrandum.

9. In primis Bonifacius mentem suam adeò luculenter exposuit, ut nesciam, quâ fide possit illi sententia tam diversa assigni. Æquumne est, ut ad minuendam Regis culpam, Pontifex in invidiam immeritò trahatur? En votum Bonifacii VIII. in Consistorio, ubi agebatur de discordia inter ipsum & Regem Franciæ ex m. s. Bibliothecæ S. Victoris Parisiensis, relato ab Henrico Spondano ad annum 1302, num.

10. *Quadragesima anni sunt, quod nos sumus experti in iure, & scimus QVOD DVE SVNT POTESTATES ORDINATÆ A DEO. Quis ergo debet credere, vel potest, quod tanta fatuitas, tanta insipientia sit vel fuerit in capite nostro. Dicimus quod in nullo volumus usurpare jurisdictionem Regis, & sic frater noster Portuensis dixit. Addidit quidem; Non potest negare Rex, seu quicumque aliter fidelis, quin sit nobis subiectus ratione peccati. Sed hæc*
 sen-

608 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
sententia neque nova erat, neque singularis: Siquidem id ip-
sum antea declaverat Innocentius III. in cap. Novit; De iudiciis.
Quod ab omnibus receptum est, etiam in Gallia, ut lib. 4.
vidimus; Speciatim autem ab Autore hujus quæstionis, ut ex
ejus verbis cap. seq. referendis constabit.

10. Sed prius nosse oportet quis sit status quæstionis ab
isto Scriptore tractatæ. Illum his verbis exprimit; *Quæstio est
utrum dignitas Pontificalis & Imperialis, sive Regalis sint dua potestates ad
invicem distincta: & hoc est quætere, utrum summus Pontifex plenam ju-
risdictionem & ordinariam potestatem habeat tam in temporalibus quam in spi-
ritualibus: ita quod omnes Principes temporales subsint ei quantum ad tempo-
ralia. Quid facit hæc quæstio ad controversiam inter Bonifa-
cium & Philippum; vel quid juvat declarationem Antistitum
Gallicanorum? Num inficiabatur Bonifacius Dignitatem Pontifi-
calem & Imperialem, sive Regalem esse duas potestates ad invicem distinctas.
E contra id ita profitebatur, ut sententiam contrariam non
solum juris inscitia, sed etiam incredibili fatuitati & infi-
pientia adscriberet. Quadragesima anni sunt, quod nos sumus experti in
jure, & scimus QVOD DVE SVNT POTESTATES ORDINATE A
DEO: quis ergo debet credere, vel potest, quod tanta fatuitas, tanta infi-
pientia sit, vel fuerit in capite nostro? An putabat Bonifacius, aut
docent Theologi, summum Pontificem plenam jurisdictio-
nem & ordinariam potestatem habere, tam in temporalibus,
quam in spiritualibus extra patrimonium B. Petri? Num
Pontifex juris peritissimus ignorabat cap. Per venerabilem; Qui
filii sint legitimi; Ubi Innocentius III. expressè affirmarat,
quod Rex (Francorum) Superiorem in temporalibus minime recognos-
cat: aut caput Novit; De iudiciis, ubi idem Pontifex declara-
verat, quod non intendebat judicare de feudo: cujus ad ipsum (Regem
Francorum) spectat iudicium? Nonne ad illa jura Bonifacius ma-
nifestè alludebat his verbis; Dicimus quod in nullo volumus usurpare
jurisdictionem Regis.*

11. At, inquit, volebat saltem Bonifacius, & docent
multi Theologi, ac contendit Curia Romana, quod om-
nes Principes subsint summo Pontifici quantum ad temporalia. Ita est: sed
in eo sensu, quem exhibent hæc verba Bonifacii; NON
POTEST NEGARE REX, SEV QVICVMQVE ALTER FIDELIS,
QVIN SIT NOBIS SVBIECTVS RATIONE RECCATI. Quæ sen-
tentia

tentia Bonifacio est antiquior, nedum recenter non excogitata, ut ex iis patet, quæ lib. 4. dicta sunt, & ex illis Decretalibus, ad quas alluisse Bonifacium diximus. Nam cap. *Novit*. postquam Innocentius præmisit se non intendere judicare de feudo, quippe cujus iudicium spectaret ad Regem, addit; *Sed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus, & debemus* Nullus qui sit sana mentis ignorat, quin ad officium nostrum spectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Christianum: Et si correctionem contempserit, PER DISTRICTIONEM ECCLESIASTICAM COERCERE. Et cap. *Per venerabilem*. Qui filii sint legitimi; Non solum in Ecclesia patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem) verum etiam in aliis Regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus: non quod alieno juri præjudicare velimus, sed quia, sicut in Deuteronomio continetur: *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, &c.* Quam doctrinam ita non refutavit hujusce quaestionis autor, ut eam expressè tradat, quod cap. seq. planum fiet.

C A P U T I X.

Vindicias Richerii complexè sumptas plus obesse, quam prodesse Antistitum Gallicanorum declarationi.

Etiam si gravis esset Scriptorum, quos sibi Richerius vindices ascivit, autoritas; neque suspectum efficient illorum testimonium circumstantiæ temporis, & scribendi occasio, seu consilium ac finis: tamen fortior non evaderet pars Illustrissimorum Antistitum Gallicanorum, nec causa illorum appareret æquior; saltem si omnia illa testimonia complexè accipiantur. Manifestius enim aliquibus illorum propositionibus adversantur, quam aliis suffragentur: imò aliquando illis reverà opponuntur, quibus favore creduntur. Id ex parte observare jam licuit, quando aliquibus ex illis testimoniis usi sumus. Sed rursus novis est exemplis confirmandum.

H h h h

2. Au-

2. Autor quæstionis illius, quæ Ægidio Romano tribuitur, nihil scripsit, quod confirmet, saltem apertè, propositionem, in cuius solius confirmationem adductus videtur: & aliæ manifestè contradicit; imò & illi ipsi, in cuius patrocinium advocatus est. Ita enim non declarat cum Illustrissimis Episcopis Gallicanis, Reges & Principes in temporalibus nulli Ecclesiastica potestati Dei ordinatione subijci; ut articuli 4. summarius sit huiusmodi; In quibus terrena potestas sit subiecta spirituali potestati. Sed ut mens Autoris evidentior fiat, exhibendus est integer articulus, cuius partem jam dedimus lib. 4. cap. 8. §. 6.

3. Quando declarandum est in quibus & quomodo potestas temporalis subiecta est spirituali potestati, & in quibus non. Ad cuius evidentiam notandum est, quod quedam sunt cause merè spirituales, sicut causa matrimoniales Extrav. de Decimis, per totum: Item causa Simonia Extravag. De Simonia, per totum. Item causa hæresis Extrav. De hæreticis cap. Ad abolendam, & cap. Vergentis, & cap. Excommunicamus: item cause divortii Extrav. De procura. Et omnes alia causa matrimoniales sunt spirituales. De quibus dicit Innocentius Extrav. de iudiciis super illam Decretalem, Novit, super verbo, Juramento. Nota crimen pacis fractæ, & perjurii directè pertinet ad iudicium Ecclesiæ, ut hic in crimine Simonia, sacrilegii, usurarum, hæresis, separationis matrimonii, quantum ad thronum propter adulterium. Causa merè temporales sunt causa feudales, & cause sanguinis, & huiusmodi. Istas commisit Deus immediatè & principaliter Imperatoribus & Regibus. De quibus nec Papa nec alii Prælati debuerunt se intrinittere in Ecclesiâ primitivâ, licet modo consuetudine de causis personalibus quibusdam & temporalibus ad utrumque Iudicem recurratur. Sed de Feudalibus in propriis feudis, non nisi ad Imperatores, Reges, & alios Principes. Unde illâ Decretali dicit Papa, non negamus quin Imperator præcellat in temporalibus. Et ut Extrav. De iudiciis cap. Novit. dicit Papa. Non putes quod jurisdictionem Illustris Regis Francorum perturbare, aut minuire intendamus. Et infra. Qui filii sunt legitimi, dicit Papa, ad Regem non ad Ecclesiâ pertinet de talibus possessionibus iudicare. Item Extrav. De foro competenti. cap. Vero. Super verbo de Feudis, dicit Innocentius, quilibet Dominus quantumcumque villicus, vel etiam rusticus super feudalibus rebus jurisdictionem habet. Causa mixta sunt causa temporales, quæ connexionem quandam habent cum spiritualibus: sicut causa feudalis, quæ de se temporalis est, connexionem potest habere cum juramento vel pacto: sicut patet de diffensione motâ inter Reges Francia & Angliæ super Comitatu Pictaviensi:

vinci: Papa quia non poterat directè cognoscere de causa feudali, indirectè
 ratione iuramenti vel pacti intrumisit se de illa Extrav. De Judiciis cap. Novit.
 Ubi dicit Hostiensis in glossa super verbo, De feudo; Non intendimus cognoscere
 de feudo, sed tantum ratione pacti, inducendo illum ad penitentiam, quia illam
 non potest agere nisi satisfaciatur. Item causa dotis per se temporalis est, & ad
 saecularem Judicem pertinet, si de ipsa tantum agatur: tamen quando Judex
 Ecclesiasticus cognoscit principaliter de matrimonio, si incidat causa dotis tan-
 quam accessoria, cognoscet de illa sicut de principali, cui est annexa, ut pa-
 tet Extrav. De donatio. inter virum & uxorem cap. De prudentia. Ubi dicit
 Glossa. Quia si non est matrimonium neque dos, & ita dos accedet matrimo-
 nio: ideo qui cognoscit de principali, debet cognoscere de accessorio, ut ha-
 betur Extrav. de officio delegati, cap. Praterè, & cap. Prudentiam. Sic
 etiam de hereditate cognoscit Judex Ecclesiasticus ratione incidentis. Extrav.
 Qui filii sunt legitimi cap. Per tuas. Et cap. Ex tenore. Alii sunt plures ca-
 sus speciales, in quibus Judex Ecclesiasticus cognoscit de temporalibus, quos
 enumerat Hostiensis in Glossa Extrav. De Judiciis cap. Novit. Sic ergo regu-
 lariter verum est, quod de causis merè spiritualibus solus Papa & alii Judices
 Ecclesiastici habent cognoscere. De causis verò merè temporalibus habent cog-
 noscere Reges, Imperatores & alii Judices saeculares. Et sic Rex Francia se-
 cundum iura non subest summo Pontifici, nec ei tenetur respondere de Feudo sui.
 PÓTEST TAMEN EI SVBIACERE INCIDENTER ET CASVA-
 LITER RATIONE CONNEXIONIS ALICVIUS CAUSÆ SPIRITVA-
 LIS, sicut habetur Extrav. De Judiciis cap. Novit. & Extrav. Qui filii sunt le-
 gitimi cap. per venerabilem.

4. Non minùs evidenter idem Autor art. seq. non errandi
 privilegium summo Pontifici competens firmat ex oratio-
 nis Christi pro Petro efficaciam. Hanc enim sibi objectionem
 proponit, & continuò solvit; Item utramque potestatem videtur
 Christus commississe Petro, quando dicit, Tu es Petrus & super hanc petram
 aedificabo Ecclesiam meam. Quia sicut in aedificatione materiali est unus lapis
 primarius & fundamentarius: sic in Ecclesia debet esse unus Princeps princi-
 palis totius Ecclesie fundamentum. Respondeo dicendo, quod hac Petri firmi-
 tas, super quam fundata erat Ecclesia, non est dominatio temporalis, sed im-
 mobilis & inviolabilis stabilitas fidei Christianae, sicut insinuat Christus di-
 cens: EGO PRO TE ROGAVI PETRE UT NON DEFICIAT FI-
 DES TVA.

§. Sed fortasse cuipiam videbitur Scriptor illis, quæ in
 H h h h 2 ar

articulo quarto scripserat contradicere, dum hic subjungit; De potestate enim temporali nullam fecit mentionem, quando dicit: Tu es Petrus, sed solum de potestate spirituali, que solum in ligando & absolvendo, à peccatis in foro conscientie consistit. Certè nullius momenti esset autoritas sibi ipsi contradicentis, quantum ad illud in quo inesset contradictio; atque adeò frustra in confirmationem primæ propositionis Antistitum Gallicanorum allegaretur. Nequaquam verò sibi contrarius est in asserenda immobili, & inviolabili stabilitate fidei Christianæ, Petro ejusque successoribus. Attamen præstat Autorem ita intelligere, ut in contradictionem non incurrerit. *Intelligentia enim dictorum, ut ait S. Hilarius lib. 4. de Trinitate ex causis est assumenda dicendi: quia non sermone res, sed rei est sermo subiectus.* Itaque quod hic, ac in tota ista quæstione dicit Autor, de potestate ordinaria & directa, ac de actuali ejus exercitio in bona temporalia, quæ Principibus, non Pontificibus competit, est accipiendum, ut ex quæstionis statu, atque ex argumentis constat; non autem de potestate indirecta, quam adeò expressè in art. 4. Ecclesiæ concedit. Adde, quod prædicta Scriptoris verba non possunt tam arctam, ut videntur, habere sententiam; alioquin enim B. Petrus nullam habuisset in foro externo jurisdictionem, etiam quantum ad censuras, *sed solum potestatem spirituales, qua solum in ligando & absolvendo à peccatis in foro conscientie consistit;* quod Catholicæ fidei repugnat. Vult ergo, vel solum illam potestatem Apostolorum Principi datam fuisse illis præcisè verbis Matth. 16. Tu es Petrus, &c. (Quæ tamen sententia adhuc falsa esset, cum illa verba ampliorem facultatem significant) non excludens alias, quæ in aliis Scripturæ locis continentur; vel potius sub potestate spirituali ligandi & absolvendi à peccatis ea omnia intellexit, quæ ad illam quâdam ratione referuntur: cujusmodi est jus impediendi, ne Principes Christiani autoritate sua abutantur in propriæ animæ ruinam, ac in subditorum & Catholicæ Religionis perniciem.

6. Cæterum idem autor eam assignavit originem potestatis, & autoritatis Patriarchalis; ut si quid simplicibus superesset timoris, ne tandem, quod nonnulli Galli aliquan-

dò minitari visi sunt, de constituendo Patriarchâ, exequerentur, penitus illius verbis abstergi queat. Tradit enim tanquam rem fide Divinâ certam, Patriarchas omnem suam potestatem & auctoritatem à Sede Apostolica habere, ac merito dicendum hæreticum qui id negaret. *Aliter potest dici*, inquit in eodem art. 5. *quod cum sermones inquirendi sint secundum materiam, sicut ait Apostolus, & intentio in tota illa distinctione sit, ostendere præminentiam Sedis Apostolicæ ad Sedes Patriarchales, quia Sedes Apostolica illas & instituit & auctoritatem dedit: unde Sedes Patriarchales quicquid potestatis & auctoritatis habent, dubium non est à Sede Apostolica emanare. Item Patriarcha auctoritatem habet limitatam in aliquâ mundi parte: SEDES AUTEM APOSTOLICA IN TOTO ORBE: VNDE QVANTVM POTEST SE EXTENDERE IN LONGVM ET LATVM TEMPORALIS POTESTAS IMPERII, TANTVM SE EXTENDIT AMPLIVDO SPIRITVALIS POTESTATIS, VIDELICET APOSTOLICÆ: ET QVICVMQVE ISTVD SINGVLARE PRIVILEGIUM CONARETVR AVFERRE, ASSERENDO, QVOD SEDES PATRIARCHALES POTESTATEM ET AVTORITATEM SVAM A SEDE APOSTOLICA NON HABERENT ET SPIRITVALEM POTESTATEM, ISTE MERITO DICENDVS ESSET HÆRETICVS.*

7. Joannes de Parisiis, cujus Tractatus de potestate Regia & Papali in lib. 2. Vindiciarum Richerii, quæstionem, de qua egimus, sequitur, non minus expressè agnoscit Summi Pontificis ad definiendas inconcussas iudicio fidei controversias potestatem, ejusque in totam Ecclesiam jurisdictionem. Sic enim scribit cap. 3. *Manifestum est autem quod licet populi distinguantur per diversas Dioceses & Civitates, in quibus præsent Episcopi diversi in spiritualibus, tamen una est omnium fidelium Ecclesia, & unus populus Christianus. Et idè sicut in qualibet Diocesi est unus Episcopus, qui est caput Ecclesia in illo loco vel populo: ita in tota Ecclesia, & in toto populo Christiano est unus summus Episcopus, scilicet Romanus, & Petri successor: ut sic Ecclesia militans per similitudinem à triumphante derivetur, ubi unus præfideat toti Universo. Apocalip. 21. Ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus: Et Joëlis 1. Congregabuntur filii Juda & filii Israel pariter, ut ponant sibi caput unum: & Joan. 10. Fiet unum ovile & unus Pastor: quod quidem de Christo tantum intelligi non potest, sed de aliquo alio Ministro, qui omnibus præsit loco ejus. Nam post corporalem subtractionem præsentie cor-*

poralis Christi contingit interdum circa ea, quae sunt fidei, quæstionem moveri, in quibus propter diversitatem opinionum vel sententiarum divideretur Ecclesia (qua ad sui unitatem requirit fidei unitatem) nisi per unius sententiam Ecclesia unitas servaretur. Hic autem unus principatum huiusmodi habens est Petrus successor Christi, non quidem Synodali ordinatione, sed ex ore Domini, qui Ecclesia sua noluit desicere in necessariis ad salutem ipso dicente Joan. ult. ante ascensionem Petro singulariter, PASCE OVES MEAS: & Luc. 22. ante Passionem, ET TV ALIQVANDO CONVERSVS CONFIRMA FRATRES TVOS.

8. Ad eò cum Catholicæ Religionis doctrinâ consentit hæc sententia, ut etiam qui ab illa recedere meditabantur, ad eam identidem, quasi secreto fidei impulsu revocati videantur. Audi Joannem Gersonium Tract. de statibus Ecclesiasticis tit. De statu Prælatorum confid. 13. Status Episcopalis habet rationabiliter MONARCHAM SUPREMVM, SCILICET PAPAM RATIONE VNITATIS FIDEI ET SACRAMENTORVM: Sed hoc non ita perspicuum est esse debere ex institutione Christi, & pro utilitate universalis Ecclesia respectu dispensationis honorum temporalium, & jurisdictionum contentiosarum, seu coercitivarum, quæ diversis Legibus, seu Decretalibus, aut Statutis pro diversitate locorum & temporum regi debent, sicut & alia merè temporalia, Regalia, vel Imperialia. Hinc bene dictum est, quod qualibet Provincia in sensu suo abundat. Itaque ex mente Gersonii verbis istis expressa; Papa Status Episcopalis Monarcha est; & quidem supremus, ratione unitatis Fidei & Sacramentorum: id est ut dissentientibus fortè cæteris Episcopis, ac in varias sententias distractis, multitudo ad unitatem per unius supremi Monarchæ iudicium reducatur; atque ita sicut unus est Dominus, fit etiam una fides, unum baptisma; quæ est ratio Doctoris Angelici.

9. Dubitabis fortasse, an ea fuerit Gersonii mens hoc in loco, quia contrariam alibi indicat. Sed, ut jam innui, hæc contradictio, si sibi Gersonius contradixit, tribuenda est hinc ejus in Pontificæ potestatis, tempore schismatis, abusus commotioni, hinc Religionis & avitæ disciplinæ instinctui. Perspicua sunt Gersonii verba modò relata. Quomodo enim Papa erit Monarcha supremus, si ejus iudicium ab alio, puta à Concilio generali, possit reformari? Quomodo stabit unitas Fidei & Sacramentorum, nisi unius illius sententiæ in hæcæ-

hæreatur? Nonne poterunt in Conciliis Episcopi varii variè opinari? Nonne tunc unius autoritate ad unitatem erunt revocandi? Respondebis Monarchiam in eo consistere, quod Papæ sit, Ecclesiæ universæ providere, Concilia generalia convocando, & Canones exequendos curando; sed nonne Pontifex illam etiam potestatem habet circa jurisdictionem, & circa temporalia, circa quæ tamen Gersonius, quamvis dubitativè, minorem illi tribuit autoritatem; fortasse quia, cum longè minoris sint pretii, inferioribus plenius committenda videbantur, supremo autem Monarchæ reservanda, quæ ad unitatem Fidei & Sacramentorum spectarent.

10. Quæ circa Richerii Vindicias dicta sunt, sufficere mihi videntur, si minus ab absolutam eorum confutationem; quippè quæ opus integrum postularent, saltem ut constet eas non ita firmare Declarationem Illustrissimorum Antistitum Gallicanorum, ut (si hæc sola erant illius fundamenta & munimina, quæ brevi vulganda jactabantur) multum timendum sit sanctæ Sedi ab hujusmodi machinis.

C A P U T X.

Jurisdictio summi Pontificis, ejusq; potestas, tum in definiendis fidei quæstionibus, tum in condendis Legibus, celebri Ecclesiæ Gallicanæ testimonio confirmantur.

1. **P**ro aptissima Coronide, non solum hujus libri, sed etiam omnium præcedentium, in quibus generalia capita de summi Pontificis autoritate tractata sunt, visum est, antequam ad singularia puncta veniamus, quæ, præsertim à Laicis, tanquam Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ partes, proponuntur; quæque non tam à Clero Gallicano contra summum Pontificem, aut Curiam Romanam instructa sunt, quam ad extollendam Jurisdictionem sæcularem, oppressâ, vel depressâ Ecclesiasticâ, illis, quæ variis in locis dicta sunt de Cleri Gallicani circa potestatem summi Pontificis sententia, novum adjungendum esse testimonium; ut iterum evidentiùs constet, quantum Illustrissimi Episcopi Parisiis anno

Hhhh 4

1682.

TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
1682. congregati à Majorum suorum vestigiis recesserint sub
obtentu tuendarum libertatum à Majoribus suis propugna-
tarum.

2. Videtur autem irreprehensibile testimonium. Est enim
Episcoporum non alicujus spei, vel timoris impulsu, sed ex
libero affectu, ac sensu loquentium, in Comitibus generali-
bus, & solemnibus congregatorum monumentum, typis edi-
tum, à Typographo Regio cum privilegio Majestatis Christia-
nissimæ, sub hoc titulo; *Advis de l'Assemblée generale du Clergé de
France à Messieurs les Archevesques, & Evêques de ce Royaume, conclu-
sum; Fait en l'Assemblée generale du Clergé de France le 20. Janvier 1626.
& subscriptum; Par le commandement des Illustrissimes, & Reverendis-
simes Cardinaux, Archevesques, & Evêques, & de tous les Ecclesiastiques de-
putez en l'Assemblée generale du Clergé de France. Leonor d'Estampes Evêque
de Chartres. Hujus Instrumenti articulus 137. quem, licet ali-
quantum prolixum, ipsismet verbis Gallicis, ut tota illius
vis manifestius appareat, excribimus, sic habet.*

3. *C'est un des grands témoignages de l'amour qu'on porte à Dieu, quand on
respecte, & honore ceux qu'il a constituez en ce monde pour estre son image, y
tenir sa place, & en son lieu suppleer visiblement aux necessitez des hommes
pour le salut de leurs ames. Ce qu'ayant esté donné prerogativement aux souve-
rains Pontifes par dessus tous les Evêques; il est bien raisonnable que se recog-
noissant ses inferieurs, ils leur portent tel honneur, respect, & reverence,
qu'à leur exemple tout le reste des hommes fasse la mesme chose. Les Evêques
seront donc exhortez d'honorer le saint Siege Apostolique, & l'Eglise Romaine,
fondée dans la promesse infaillible de Dieu, dans le sang des Apostres, & des
Martyrs, la Mere des Eglises; & laquelle pour parler avec S. Athanase, est
comme la teste sacrée, par laquelle les autres Eglises, qui ne sont que ses mem-
bres, se relevent, maintiennent, & conservent: respecteront aussi nostre
saint Pere le Pape, chef visible de l'Eglise universelle, Vicaire de Dieu en ter-
re, Evêque des Evêques, & Patriarches; en un mot Successeur de S. Pierre;
auquel l'Apostolat, & l'Episcopat ont eu commencement, & sur lequel Jesus-
Christ a fondé son Eglise, en luy baillant les Clefs du Ciel, avec l'infalibilité
de la Foy, que l'on a veu miraculeusement durer immuable en ses Successeurs
jusques aujourd'huy: Ce qu'ayant obligé les fideles Orthodoxes à leur rendre tou-
te sorte d'obeissance, & de vivre en deférence à leurs saints Decrets, & Or-
donnances; les Evêques seront exhortez de faire continuer la mesme chose, &
reprimer tant qu'il leur sera possible les esprits libertins, qui veulent revocquer*

en doute, & mettre en compromis cette sainte, & sacrée autorité confirmée par tant de loix divines, & positives: & pour montrer le chemin aux autres ils y deservent les premiers: Or estant besoin d'une assistance particuliere du S. Esprit, pour conduire un gouvernement si important, tel qu'est celui de l'Eglise universelle; Les Evesques ordonneront qu'en toutes les prieres de leurs Dioceses, il en soit fait une particuliere, pour le saint Pere qui sera seant en la chaire de S. Pierre; afin qu'aidé des suffrages de tous les fideles, tous ses soins, & toutes ses peines reüssissent à la gloire de Dieu, au bien de son Eglise, & au salut des ames.

4. Quis credat, omnes Episcopos modernos, cæterumque Clerum Gallicanum, recentiorum Comitiorum declarationem, quantumvis Richerii, Vigocii, vel Launoi suffragiis munitam, potiùs amplexuros, quàm antiquorum, quorum est istud testimonium, & aliorum, quorum verba in libris præcedentibus retulimus, vestigiis inhæsurus. Quis suspicetur, Ecclesiam Gallicanam aded esse immutatam, ut Majorum suorum doctrinam publicâ declaratione everfam velit? Quis non existimet, cæteros Regni Episcopos, & inferioris Ordinis Ecclesiasticos Viros gloriæ ab Ecclesia Gallicana ob summam erga sanctam Sedem reverentiam, & obedientiam meritò comparatæ participes fieri malle, quàm maculæ à novissimis Comitibus contractæ ob ingestas (ne quid gravius dicam) molestias summo Pontifici suarum Ecclesiarum libertates tuenti? An Aulæ desiderii obsequi, quàm avitam erga Romanam Ecclesiam pietatem, & fidem colere, ac retinere laudabilius ducent, ac coram Deo securius?